

El multiculturalisme en les polítiques esportives: anàlisi de l'adequació de les polítiques locals a Catalunya a les actuacions promogudes per la Unió Europea

Memòria final | Abril 2007

Projecte d'investigació finançat per la convocatòria d'ajuts per a l'elaboració de treballs sobre l'Administració local i Unió Europea 2005 del Patronat Català Pro-Europa, amb el patrocini de la Diputació de Girona

Equip d'investigació:

Dr. Chris Kennett
Itxasne Sagarzazu
Berta Cerezuela

Un projecte d'investigació de:

Centre d'Estudis Olímpics
Universitat Autònoma de Barcelona

Finançat per:

Patronat Català Pro Europa

El multiculturalisme en les polítiques esportives: anàlisi de l'adequació de les polítiques locals a Catalunya a les actuacions promogudes per la Unió Europea

Memòria final | abril 2007

Projecte d'investigació finançat per la convocatòria d'ajuts per a l'elaboració de treballs sobre l'Administració local i Unió Europea 2005 del Patronat Català Pro-Europa, amb el patrocini de la Diputació de Girona.

Equip d'investigació

Dr. Chris Kennett
Itxasne Sagarzazu
Berta Cerezuela

Un projecte d'investigació de:

Centre d'Estudis Olímpics
Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)

Finançat per:

Patronat Català Pro Europa

Sumari de continguts

1. Introducció	
1.1. Context	5
1.2. Objectius de la recerca	6
1.3. Metodologia de treball.....	7
1.4. Calendari.....	10
1.5. Contingut de l'informe	10
2. Esport i multiculturalitat: el marc polític europeu	
2.1. Política europea sobre esport i multiculturalitat.....	12
2.2. Marc conceptual del discurs sobre esport i multiculturalitat	16
2.3. Opcions estratègiques per l'Administració pública.....	20
2.4. La política esportiva en el context multicultural a Catalunya	22
3. Polítiques locals esportives en el context multicultural: la província de Girona com a cas d'estudi	
3.1. Anàlisi demogràfica de la immigració	28
3.2. Anàlisi de les polítiques locals esportives	35
3.2.1. Objectius de les polítiques	35
3.2.2. Hàbits i participació esportiva.....	38
3.2.3. Barreres a la participació.....	42
3.2.4. Transversalitat	50
3.2.5. Xarxes socials	53
4. Conclusions i recomanacions	58
Bibliografia	64
Apèndix 1	67

Llista de taules

1.1. Entrevistes realitzades	9
2.1. Recomanacions per a la implementació de polítiques esportives en un context multicultural en l'àmbit europeu.....	15
2.2. Pla de Ciutadania i Immigració 2005-08. Objectius del programa esportiu	24
2.3. Pla Interdepartamental per a la Immigració i la Ciutadania. Eixos estratègics .	26
2.4. Pla Interdepartamental per a la Immigració i la Ciutadania. Programes, serveis i actuacions per l'àrea d'esports.....	26
3.1. Principals nacionalitats estrangeres a la província de Girona per edat	29
3.2. Índex de masculinitat de la població estrangera a la província de Girona	30
3.3. Mitjana d'edat de la població estrangera a Catalunya	30
3.4. Distribució de la immigració a Girona per comarques.....	32
3.5. Població estrangera als cinc casos d'estudi.....	33
3.6. Procedències estrangeres a Castelló d'Empúries.....	33
3.7. Procedències estrangeres a Figueres.....	33
3.8. Procedències estrangeres a Girona.....	34
3.9. Procedències estrangeres a Salt	34
3.10. Procedències estrangeres a Olot	35

Llista de gràfics

3.1. Evolució de la població estrangera a Girona 1998-2006	28
3.2. Distribució proporcional per edats de la població estrangera a Catalunya	31
4.1. Sociograma de la transversalitat a l'Àrea d'Immigració de l'Ajuntament de Figueres	56

1 |

Introducció

1.1. Context

La immigració és un dels principals reptes de les societats europees a començaments del segle XXI. Segons estadístiques del Padró Municipal de 2005 (Institut Nacional d'Estadística), el nombre d'estrangers (persones procedents d'altres països, de nacionalitat no espanyola) a Catalunya era de 798.904, una xifra que correspon a un 11,42% de la població, els quals es caracteritzen, entre d'altres elements, per la seva diversitat cultural.

Aquest moviment accelerat de persones entre nacions està provocant la resposta de les administracions a aquesta nova realitat mitjançant polítiques transversals que afecten, entre d'altres, els àmbits de l'ocupació, la salut, l'educació, l'habitatge. Aquestes polítiques han començat a incloure l'esport com a eina per aconseguir objectius relacionats amb la integració d'aquests nous ciutadans.

A escala europea, el debat al voltant de la pràctica esportiva per part de la població estrangera, així com les polítiques i línies d'actuació que defineixen les administracions públiques a aquest respecte, es poden englobar en el marc teòric més ampli relacionat amb l'exclusió i inclusió social (Lister 1990; Room *et al.* 1995; Roche & Annesley 1998; Kennett 2002). En aquests estudis, l'esport s'identifica com a eina que facilita la integració dels estrangers i la conservació de les seves arrels culturals, tot i que també pot ser un terreny de conflicte i de confrontació. Collins & Kay (2003), analitzant el cas del Regne Unit, destaquen la importància de l'estudi de la pràctica esportiva en les societats multiculturals, així com el risc d'exclusió dels grups ètnics i d'estrangers com a part d'una dinàmica multidimensional que inclou també la pobresa, el gènere, l'edat, la discapacitat i l'espai.

L'esport va ser proposat, per primera vegada, com a competència europea en l'esborrany de Tractat per a la Constitució Europea que va ser aprovat el juny de 2004. En el *Tractat d'Amsterdam* (1999) ja s'inclou una declaració sobre l'esport que "posa de relleu la importància social de l'esport i, en particular, la seva funció a l'hora de formar una identitat i unir les persones" (Comunidades Europeas 1997:136). Aquesta declaració va ser desenvolupada per la *Declaració del Consell Europeu de Niça*, l'any 2000, en la qual s'hi defineixen les característiques específiques de l'esport i la seva funció social, les quals s'haurien de tenir en compte en la implementació de polítiques comunitàries.

La definició d'aquestes posicions polítiques en l'àmbit europeu té un impacte en el procés de desenvolupament de polítiques en l'àmbit nacional, regional i local dels països membres de la Unió

Europea. Degut al principi de subsidiaritat que deixa en mans dels Estats les competències en immigració i esport, així com al caràcter altament polític de la immigració, es preveu una àmplia diversitat en la interpretació d'aquest discurs i en el procés de formulació de polítiques. L'objecte principal de l'estudi és la transversalitat vertical de les polítiques esportives en un context multicultural promogudes en el context de Catalunya.

L'estudi que presentem s'emmarca en el projecte més general *Immigració: una nova mirada cultural a l'esport* que promou des de l'any 2005 el Centre d'Estudis Olímpics de la Universitat Autònoma de Barcelona (CEO-UAB). Mitjançant aquest projecte, es vol desenvolupar una línia de recerca i activitat de difusió al voltant de l'esport i la inclusió social, aprofundint en el paper de l'esport com a vehicle per a la integració social d'aquells col·lectius en situació de risc d'exclusió i marginació en termes socials, culturals i econòmics.

El projecte *Immigració: una nova mirada cultural a l'esport* consisteix en una iniciativa innovadora que combina la recerca social amb el fotoperiodisme i compta amb la participació del fotoperiodista Kim Manresa i d'un consell assessor internacional. Com a resultat del projecte, es preveuen les activitats següents:

- Publicació d'articles acadèmics;
- Exposició fotogràfica i catàleg de l'exposició;
- Lloc web que inclou un banc d'experiències;
- Activitats de difusió i debat.

1.2. Objectius de la recerca

Tal i com es va definir en la proposta de projecte de recerca, l'objectiu principal d'aquest estudi és dur terme una investigació qualitativa a l'entorn de les polítiques i actuacions que es promouen des de les administracions locals catalanes encaminades a la provisió d'ofertes esportives en el context multicultural emergent a Catalunya, així com una anàlisi de l'aplicació dels principis bàsics establerts a escala europea en aquest àmbit.

Els objectius específics del projecte són:

- Recollir experiències dels actors implicats en oferir oportunitats esportives per al col·lectiu d'estrangers;
- Generar el diàleg i el desenvolupament de xarxes entre els actors de l'Administració pública i la resta d'actors implicats en la planificació i l'organització d'activitats esportives des del sector privat i de les associacions;
- Aprofundir en el coneixement del paper que té l'esport en les comunitats multiculturals i en la planificació de l'oferta esportiva en aquests col·lectius;

- Analitzar l'aplicació de les directrius polítiques europees en el camp de l'esport i la multiculturalitat a Catalunya;
- Contribuir al debat sobre el multiculturalisme en el context esportiu a la Unió Europea;
- Destacar experiències que es poden transferir a altres comunitats multiculturals dins de la Unió Europea per a la provisió d'oportunitats esportives.

Per assolir aquests objectius s'ha dut a terme, en primer lloc, una revisió documental al voltant de la pràctica esportiva i, en particular, del desenvolupament de polítiques esportives en un context multicultural. En segon lloc, s'han analitzat les diferents directrius o accions que es promouen des de la Unió Europea al voltant de l'esport i la multiculturalitat. Aquest treball s'ha complementat amb una anàlisi de les polítiques esportives que s'estan desenvolupant a diferents nivells de l'Administració pública a Catalunya (autonòmic, provincial i local) en el context del marc conceptual que es defineix des de la Unió Europea.

L'objecte de recerca d'aquest estudi se centra en les polítiques i actuacions promogudes per les administracions locals catalanes, i, en particular, a la província de Girona, per a la prestació de serveis de caràcter esportiu en el context multicultural emergent a Catalunya.

1.3. Metodologia de treball

La metodologia adoptada per dur a terme l'estudi combina l'ús de fonts secundàries i primàries que han permès, per una banda, sistematitzar el coneixement generat en l'àmbit català i europeu, tant des del sector públic com acadèmic, respecte de la pràctica esportiva i les polítiques esportives en un context multicultural, així com la realitat de la immigració a Catalunya i, en particular, a la província de Girona; i per una altra banda, recollir informació en profunditat sobre les accions que es promouen des de l'Administració pública catalana en aquest terreny.

L'estudi s'ha centrat en cinc casos d'estudi que corresponen als municipis de la província de Girona que, d'acord amb les dades del Padró Municipal del 2005, presenten un índex alt de població estrangera: Castelló d'Empúries (42,4%), Salt (26,2%), Figueres (18,8%), Girona (13,8%), Olot (13,1%).

1.3.1. Pràctica i polítiques esportives en un context multicultural

En primer lloc, s'han revisat i sistematitzat els resultats d'estudis elaborats prèviament per l'equip investigador (Kennett *et al.* 2006a; 2006b) i d'altres estudis duts a terme a escala internacional i nacional al voltant del potencial de l'esport com a eina d'integració i cohesió social i, principalment, sobre el desenvolupament i la implementació de polítiques esportives en un context multicultural. Aquesta anàlisi ha contribuït a l'elaboració del marc conceptual utilitzat per a la valoració dels resultats del projecte.

A l'Estat espanyol i a Catalunya, els estudis identificats se centren en la multiculturalitat i l'educació física a l'escola (Flecha & Puigvert 2002; Lleixa *et al.* 2002; Lleixà & Soler, 2004); la construcció i/o manteniment de la identitat a través de l'esport i els riscos de generar pràctiques de re-etnicitat i aïllament dels estrangers de la societat d'acollida (Llopis & Moncusí, 2004); i l'ús esportiu dels espais públics urbans (Puig *et al.* 2006) per al desenvolupament de xarxes socials, entre les quals, les xarxes d'immigració.

Aquests estudis específics al voltant de la pràctica esportiva en un context multicultural s'han completat amb estudis més generals sobre polítiques d'immigració a Espanya i estudis de caràcter sociològic sobre el procés d'integració i creació d'identitat dels estrangers (Birsl & Solé, 2004; Colectivo IOE 1999 y 2002; Martínez, 1997; Morén-Alegret, 2004; Oslo, 1998; Parella, 2003; Solé, 2006; Solé & Izquierdo, 2005; Zapata, 2004), així com estudis sobre l'esport i l'exclusió i inclusió social (Lister 1990; Room *et al.* 1995; Roche & Annesley 1998; Kennett 2002).

1.3.2. Polítiques esportives en el context multicultural

Respecte dels estudis al voltant de les polítiques esportives en un context multicultural, la principal font d'informació ha estat l'estudi *Sport and Multiculturalism* (PMP & ILSP, 2004), promogut per la Direcció General d'Educació i Cultura de la Comissió Europea, en el qual va participar el Centre d'Estudis Olímpics de la Universitat Autònoma de Barcelona (CEO-UAB) com a únic soci de l'Estat espanyol, juntament amb socis col·laboradors dels 25 països de la Unió Europea. L'estudi ofereix una visió general de la situació de les polítiques esportives en el territori de la Unió Europea sobre l'oferta esportiva destinada al col·lectiu d'estrangers, les minories ètniques i les persones en situació d'asil.

L'anàlisi de polítiques s'ha completat amb la revisió de les directrius i documents de posicionament publicats per la Unió Europea en els camps de l'esport, la integració social i la diversitat cultural. Entre aquests documents, cal destacar l'Informe Adonnino (1985), el Tractat d'Amsterdam (1999), l'informe del Consell Europeu d'Helsinki (1999) i la Declaració de Niça (2000), la documentació de la reunió informal de ministres d'esport a Almeria (2002), l'esborrany del Tractat Constitucional de la Unió Europea (2003), la documentació generada per l'Any Europeu de l'Educació mitjançant l'esport (EYES 2004) i l'Any Europeu del Diàleg Intercultural (2008).

L'anàlisi del marc polític que es defineix des de l'àmbit europeu s'ha complementat amb la revisió de la documentació sobre les polítiques i línies d'actuació promogudes en el camp de l'esport i la integració social per part de l'Administració pública catalana. Degut a la manca de documentació en alguns àmbits objecte del nostre estudi, aquesta revisió s'ha limitat al *Pla de Ciutadania i Immigració (2005-2008)* de la Secretaria per a la Immigració, el Pla d'acció de la Secretaria General de l'Esport, el *Pla Interdepartamental per a la Immigració i la Ciutadania* de la Diputació de Barcelona i el *Pla territorial de Ciutadania i Immigració de l'Alt Empordà*.

Aquesta anàlisi documental s'ha completat amb una sèrie d'entrevistes amb representants de les àrees d'esport, educació, benestar social o immigració dels cinc municipis de la província de Girona seleccionats per a aquest estudi, la Diputació de Girona i la Generalitat de Catalunya. Aquestes entrevistes es van fer majoritàriament en persona, exceptuant el cas de la Diputació de Girona en què, degut a l'agenda de compromisos del Diputat, es va fer per correu electrònic. A la taula 1.1 s'hi detallen les entrevistes dutes a terme.

Taula 1.1.

**Entrevistes
realitzades**

Ajuntament de Castelló d'Empúries

Agustí Puig, Tècnic d'immigració i joventut (en persona)
Jordi Coll, Tècnic d'esports (en persona)

Ajuntament de Figueres

Carmen Noguera, Tècnica d'immigració (en persona)
Joaquín Rodríguez, Tècnic d'esports (per telèfon)

Ajuntament de Olot

Eva Tejero, Tècnica d'immigració (en persona)
Xavier Casademunt, Tècnic d'immigració (per telèfon)

Ajuntament de Salt

Andreu Bover, Tècnic d'immigració (en persona)
Quim Fontané, Tècnic d'esports (en persona)

Ajuntament de Girona

Josep Just, Cap d'atenció primària de SS (per telèfon)
Jordi Agustí, Tècnic d'esports (en persona)

Diputació de Girona

Robert Fauria, Diputat d'Esports (correu electrònic)

Generalitat de Catalunya

Manel Ibern, Secretaria General d'Esports (en persona)
Rosa Maria Cuesta, Secretaria per la Immigració (en persona)
Julio Castaño, Programa Esport a l'Escola (en persona)

L'equip va elaborar un guió de l'entrevista, inclòs en l'apèndix 1, amb qüestions relacionades amb: la realitat de la immigració en el territori; les polítiques esportives i d'immigració; el marc conceptual d'aquestes polítiques; aspectes relacionats amb la implementació i l'avaluació de les polítiques; principals barreres per assolir els resultats esperats.

Per tal de dur a terme una anàlisi sistemàtica del contingut de les entrevistes, les hores de gravació es varen transcriure i analitzar amb el programari ATLAS.ti, utilitzat en l'àmbit de les ciències socials per l'anàlisi de dades qualitatives. Per a dur a terme l'anàlisi, es va elaborar un camp semàntic, es va codificar el contingut de les entrevistes, i es van crear mapes temàtics a partir dels quals es va dur a terme l'anàlisi.

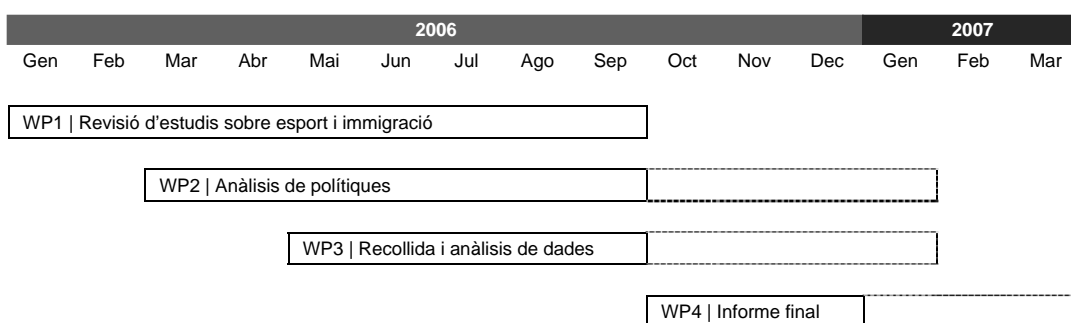
1.3.3. Immigració a Catalunya

L'anàlisi demogràfica de la població estrangera a Catalunya i, en particular, a la província de Girona s'ha basat principalment en les dades del Padró Municipal de 2005 i l'estimació del padró

per a l'any 2006 publicat per l'Institut Nacional d'Estadística, i en l'Informe l'*Estat de la Immigració a Catalunya: Anuari 2005*, publicat per la Fundació Jaume Bofill.

1.4. Calendari

El projecte d'investigació ha tingut una durada final de 15 mesos; es va iniciar el gener de 2006 i s'ha tancat l'abril de 2007 amb el lliurament de l'informe final. A continuació s'inclou el calendari del projecte on s'hi detallen les diferents fases del treball dut a terme:

1.5. Contingut d'aquest informe

L'informe recull els resultats obtinguts en la investigació duta a terme. Està estructurat en quatre capítols, que s'acompanyen d'un llistat de fonts documentals consultades durant el procés de recerca i apèndixs amb documentació addicional

Al primer capítol es contextualitza el projecte de recerca i es defineixen els seus objectius i la metodologia adoptada per dur-lo a terme.

Al segon capítol, s'ofereix una descripció del context polític europeu respecte de l'esport i la multiculturalitat i s'analitza el marc teòric o conceptual del discurs al voltant de la immigració. Els autors exploren i aclareixen l'ús de diversos conceptes que s'utilitzen tant en el discurs polític com acadèmic sobre la política social en l'àrea de l'esport i la immigració, així com les opcions estratègiques que es poden adoptar des de l'administració en la formulació de polítiques. Aquest capítol es completa amb una descripció i anàlisi del marc polític definit a Catalunya en l'àmbit de la immigració en general i de la pràctica esportiva en particular.

El tercer capítol inclou el cos central de l'estudi. Els autors descriuen l'estructura social de la immigració en l'àrea geogràfica objecte d'estudi com a marc per a la descripció i anàlisi posteriors de les polítiques i actuacions promogudes per les administracions locals sobre esport en el context multicultural. El capítol conclou amb una anàlisi centrada en els conceptes clau dels objectius de

les polítiques, el marc conceptual que s'utilitza, els hàbits i barreres de participació esportiva, la transversalitat i la importància de les xarxes socials.

Finalment, l'informe clou amb unes conclusions i recomanacions per a l'establiment, implementació i valoració de les polítiques esportives en un context multicultural tenint en compte el discurs definit per la Unió Europea.

2 |

Esport i multiculturalitat: el marc polític europeu

2.1. Política europea sobre esport i multiculturalitat

D'entrada, és important constatar que actualment no existeix cap política en l'àmbit de la Unió Europea que tracti específicament de l'esport i la multiculturalitat.

Tot i que les polítiques d'immigració són responsabilitat de cadascun dels Estats Membres, i constitueixen un àmbit en el qual es palesen vivament les diferències polítiques i ideològiques, la Unió Europea ha establert un marc d'acció en contra de la immigració il·legal, considerant immigrant a tot aquell que prové de fora de les fronteres de la Unió.

Un dels principis de la Unió Europea és el lliure moviment dins de la Unió de ciutadans europeus, tot i que amb la recent ampliació de la Unió s'han establert restriccions en el moviment ocupacional entre certs Estats Membres. En aquest sentit, una persona amb nacionalitat francesa que es trasllada a Catalunya no s'hauria de considerar immigrant sinó estrangera.

En el camp de l'esport sí que hi ha una intervenció directa de la Unió Europea, que es reflecteix en el desenvolupament i l'acompliment de la legislació europea en certs àmbits com ara la regulació dels contractes de jugadors.

Malgrat l'absència d'una política europea concreta relacionada amb la pràctica esportiva en un context multicultural, en diversos tractats i declaracions de la Unió Europea s'ha destacat el paper de l'esport en els processos d'integració social per a grups en situació d'exclusió. L'any 1985, el Consell Europeu de Milà i l'Informe Adonnino subratllaven el paper de l'esport en la promoció de la Comunitat Europea com a part de "l'Europa de les persones".

Més tard, l'any 1999, a la Declaració 29 del Tractat d'Amsterdam es va constatar el paper central de l'esport en la construcció d'identitat i es va considerar, per primer cop, una acció a escala europea en aquest àmbit. L'informe sobre el Consell Europeu d'Helsinki del mateix any i la Declaració de Niça de 2000 van destacar la importància de la funció social de l'esport i la necessitat de considerar l'esport en tots els àmbits de la política de la Unió Europea, això va suscitar un debat sobre fins a quin punt l'esport hauria de ser considerat dins del marc legal de la Unió Europea.

La Declaració de Niça va marcar un moment particularment rellevant amb relació al paper de l'esport en el procés d'integració social, ja que s'hi va considerar l'esport com un element clau en el desenvolupament de comunitats per raó de les seves funcions socials, educatives i culturals, i en

particular, dels valors que transmet, com ara el joc net, la integritat física, la cohesió i la solidaritat. A la Declaració s'afirma que l'esport "és un factor que contribueix a la integració, la participació en la vida social, la tolerància, l'acceptació de diferències i el joc segons les normes". Els valors de la tolerància i l'acceptació de les diferències es poden veure com a valors que s'aprenen mitjançant l'esport i que poden contribuir al desenvolupament de societats multiculturals més cohesionades.

De cara a assolir que l'esport jugui un paper positiu en termes d'integració, la Declaració de Niça va anar més enllà i va constatar la importància de fer accessible l'esport a cada home i dona. Aquesta constatació és una reiteració de la filosofia de "l'esport per a tothom" que s'havia adoptat en graus diversos en els diferents nivells de les administracions públiques, des dels anys 1970, com a part de polítiques de benestar més generals. Més específicament, i en relació directa amb l'esport i la immigració, la Declaració va constatar la necessitat de combatre la violència i el racisme o comportament xenòfob en el context esportiu. El programa YOUTH, desenvolupat pel Consell Europeu l'any 1999, utilitzava les activitats esportives com un element per a l'educació informal dels joves, fent un èmfasi especial en la lluita contra el racisme i la xenofòbia.

En la trobada informal de ministres d'esport europeus, que va tenir lloc a Almeria l'any 2002, es va donar un suport major i un reconeixement al paper de l'esport per assolir la inclusió social. Coincidint amb això, la Convenció Europea per al Futur d'Europa (2002/03) va augmentar l'estatus de l'esport en l'àmbit europeu identificant-lo com una àrea d'acció de la Unió Europea per tal de complementar les activitats dels Estats Membres.

De manera més formal, en l'esborrany del Tractat de Constitució de la Unió Europea (juny de 2003) es reconeixia el paper social i educatiu de l'esport (article III-182) i s'establia l'esport com una de les àrees en què la Unió Europea podia intervenir en accions de suport, coordinació i complementarietat (article XVI).

El juny de 2004, en una carta oficial de la comissària Viviane Reding es confirmava la inclusió de l'esport en el Tractat de Constitució juntament amb l'educació, la joventut, la cultura i la salut pública, "en tot allò en què contribueixi a la creació d'una ciutadania compartida". Malgrat que avui dia l'adopció d'aquest Tractat de Constitució encara no està clara, sí que ho han estat la posició i les intencions de la Unió Europea.

En el XXII Fòrum Europeu de l'Esport celebrat l'any 2003, un grup de treball va tractar el tema de "l'esport com a factor per a la integració social". Les conclusions d'aquest grup de treball reiteraven la posició política de la Unió Europea, ja coneguda, de reconeixement del potencial de l'esport per combatre la discriminació, posant un èmfasi especial en la realitat multicultural de moltes comunitats. És especialment rellevant per al nostre treball la identificació del "paper positiu que juga l'esport en la inclusió de minories ètniques i immigrants" i l'afirmació que "davant el repte de la integració social, l'esport està en posició de jugar una paper decisiu en polítiques proactives". Al

document es feia una crida per incloure l'esport en les polítiques d'integració en tots els nivells de l'Administració pública i de la Comissió.

Les conclusions del Fòrum també van assenyalar el paper clau de l'Any Europeu per a l'Educació Mitjançant l'Esport, iniciativa EYES 2004, de cara a incrementar la sensibilitat sobre els valors de l'esport i la seva funció en la inclusió social. La iniciativa EYES 2004 va incloure un ambiciós conjunt d'activitats amb l'objectiu general de "promoure l'educació mitjançant l'esport en l'educació formal i informal i com a vehicle per a la inclusió social amb l'objectiu d'impulsar el coneixement i les habilitats promovent la cooperació entre les institucions educatives i les organitzacions esportives". En els documents d'avaluació d'aquesta iniciativa, d'un any de durada, el Parlament Europeu, el Consell d'Europa, el Comitè Europeu Econòmic i Social i el Comitè de les Regions, van constatar que EYES 2004 havia fet "una contribució significativa a la difusió dels valors educatius de l'esport" "fomentant i augmentant el reconeixement de les activitats en el camp de l'educació mitjançant l'esport" i "contribuint al canvi d'actituds del públic europeu en aquest àmbit". EYES 2004 havia tingut un impacte a través de la sensibilització i canviant actituds respecte del paper educatiu de l'esport.

Malgrat això, també es van identificar algunes limitacions de la iniciativa EYES 2004, "per exemple en la promoció de l'esport com a vehicle per a grups en situació de desavantatge". Es va reconèixer el caràcter innovador de les iniciatives que s'havien desenvolupat en aquest àmbit, però se'n va qüestionar l'efectivitat.

El mateix any, i amb l'objectiu de conèixer i analitzar les polítiques desenvolupades pels diferents Estats Membres de la Unió Europea en el camp de l'esport i el multiculturalisme, la Comissió Europea va encarregar a la Universitat de Loughborough i PMP una anàlisi comparativa de les polítiques dels 25 Estats Membres en aquest àmbit. Els resultats comparatius d'aquest estudi revelen la implementació d'una barreja de polítiques que van des de la no intervenció a l'intercanvi intercultural (veure secció 2.3)

Les principals recomanacions d'aquest informe (PMP & ISLP 2004) es resumeixen a la taula 2.1. Aquestes recomanacions representen una continuació de l'acció de la Unió Europea en aquest àmbit amb un punt d'atenció especial en l'establiment d'eines que puguin ser utilitzades per al desenvolupament de xarxes i per a l'intercanvi d'informació i experiències. L'informe proposa una aproximació sistemàtica al desenvolupament de polítiques que implica el seguiment i la mesura d'iniciatives i els seus resultats. També es fan recomanacions per desenvolupar iniciatives polítiques en relació amb altres àmbits polítics com ara l'educació, la salut, la igualtat de gènere, el desenvolupament de veïnats i el treball.

Es reforça la posició de la Unió Europea contra el racisme, la xenofòbia i la discriminació i s'identifica l'esport com un mitjà per assolir objectius en aquest sentit. A més, es recomana el

respecte per a la pràctica esportiva dels grups d'immigrants com a diàleg multicultural en el context esportiu. En termes generals, les recomanacions reflecteixen una barreja d'aproximacions interculturals i en, menor mesura, pluriculturals. L'ús del terme "governabilitat" i la necessitat de promoure la participació per part de múltiples actors en el procés de formulació de polítiques representa un gir des d'una aproximació assimilacionista cap a la diversitat cultural.

Taula 2.1.

Recomanacions per a la implementació de polítiques esportives en un context multicultural en l'àmbit europeu

- Seguiment de l'actuació dels Estats Membres;
- Promoure l'enteniment i les habilitats en formació en el respecte per l'esport i el diàleg multicultural;
- Actuacions per protegir els interessos de minories transnacionals respecte a l'esport;
- L'ús de fons estructurals;
- Promoció del potencial turístic de les activitats esportives minoritàries;
- Polítiques de barri, i relacions exteriors;
- Polítiques de salut;
- Promoure mesures d'avaluació de polítiques;
- Millorar la comprensió de les implicacions de les visions religioses respecte del paper de l'esport en diversos grups religiosos;
- Millorar la comprensió de gènere, esport i multiculturalisme;
- Promoure activitats d'organitzacions que utilitzen l'esport com a eina per tractar el racisme i la xenofòbia;
- Promoure l'oferta d'activitats esportives per a refugiats i persones en situació d'asil;
- Promoure les bones pràctiques en la implementació de polítiques en projectes d'esport i diàleg multicultural;
- Promoure les bones pràctiques relacionades amb la governabilitat d'organitzacions esportives que donin servei a poblacions multiculturals.

Font: PMP & ISLP (2004)

Per tant, la "política" de la Unió Europea sobre esport i immigració continua i reforça la seva posició. Alhora que intervé en certes situacions legals en l'àmbit de l'esport, la Unió Europea segueix el principi de subsidiarietat i permet la presa de decisions per part dels àmbits nacionals i locals de govern. La situació és similar pel que fa a les polítiques de multiculturalisme: les decisions es prenen a nivell local o nacional, reflectint el caràcter polític i ideològic del tema. No és, doncs, cap sorpresa que les polítiques esportives en relació amb el multiculturalisme es caracteritzin per la subsidiarietat, com va afirmar Martiniello:

"Intentar imposar des de dalt un model monolític de ciutadania multicultural a la Unió Europea toparia amb importants resistències al nivell local. Per tant, estratègicament és més adient acordar uns principis generals i aproximacions comunes i respectar l'autonomia dels estats i les autoritats locals que preveu el principi de subsidiarietat" (2004:8)

Malgrat això, i com en els casos de la política esportiva i el multiculturalisme, la Unió Europea va mantenir una posició que es podria descriure com intercultural i que respectava la diversitat cultural. En aquest sentit, l'aproximació política va ser pragmàtica: atorga a la Unió Europea un paper facilitador, donant suport a un determinat tipus d'iniciatives (principalment interculturals i antidiscriminatòries), al desenvolupament de xarxes basades en el coneixement i en la promoció d'una gestió sistemàtica del tema. En aquest darrer àmbit, la Unió Europea sembla ser percebuda com l'únic actor en un sistema complex de governalitat democràtica.

2.2. El marc conceptual del discurs sobre esport i multiculturalitat

Hom ha utilitzat diversos conceptes per comprendre millor els processos de canvi que s'han esdevingut a les societats occidentals com a resultat de l'arribada de grups d'immigrants. En aquesta secció, es fa una revisió dels principals conceptes que han emergit de la revisió documental al voltant del fenomen de la multiculturalitat en general, i la pràctica esportiva en un context multicultural en particular, i que apareixen en el discurs europeu.

Exclusió i inclusió social

A la Unió Europea, el debat sobre immigració s'ha localitzat en el marc del discurs sobre l'exclusió i inclusió social. Igual com per a altres conceptes, com ara la pobresa, no hi ha definicions generalment acceptades d'exclusió o inclusió social. L'ús original del concepte s'atribueix a l'ex ministre francès René Lenoir durant els anys setanta i s'ha convertit en part del discurs europeu de la política social (Collins & Kay 2003).

La Unitat d'Exclusió Social del govern britànic defineix l'exclusió social com allò que s'esdevé quan persones o llocs (barris) pateixen una sèrie de problemes com la desocupació, la discriminació, baixos nivells d'ingressos, baixa qualitat de l'habitatge, delinqüència, problemes de salut i fragmentació familiar. La combinació d'aquests factors crea un cercle viciós (Collins et al. 1999).

L'exclusió social és un procés multidimensional que implica una combinació de factors que afecten determinats grups al marge de la societat, per exemple, les persones sense sostre, la tercera edat, joves en situació de risc, discapacitats, famílies monoparentals i minories ètniques (sobretot immigrants i persones sol·licitants d'asil).

Tot i que hi ha diversos factors que s'hi combinen en aquest procés, la pobresa és el nucli de l'exclusió social. La pobresa es pot veure com a causa i també com a resultat del procés d'exclusió. Quan parlem de participació esportiva, la pobresa pot ser una barrera important. La participació esportiva exigeix una despesa econòmica per pagar l'accés a les instal·lacions (per a la majoria implica un pagament mensual des d'un compte bancari) i també per adquirir l'equipament necessari per practicar l'esport i participar-hi (Kennett 2002).

La majoria d'administracions públiques han implementat polítiques d'educació, prevenció de la delinqüència, creació d'ocupació, sistemes de sanitat pública, habitatges socials, etc. per incloure aquests grups i trencar el cercle viciós. Serveis i instal·lacions esportives formen part de les estructures de benestar i la participació en l'esport s'ha convertit en un dret a moltes societats occidentals per les raons següents (Collins et *al.* 1999; Arnaud 2002):

- Educació i promoció dels valors positius associats a l'esport (p. ex., el treball en equip, el compromís personal, el joc net, el respecte mutu);
- Salut (p. ex., reducció de les baixes laborals, reducció de costos en el sistema sanitari, el fet de combatre malalties i tendències, com ara la tendència a l'obesitat);
- Obertura de possibilitats per a determinats grups (p. ex., dones, minories ètniques, discapacitats);
- Oportunitats per a la interacció social i la construcció de comunitats (p. ex., identitat comuna, entesa mutua entre grups);
- Prevenció de la delinqüència (p. ex., ocupar el temps de joves amb risc de caure en la delinqüència, rehabilitació de delinqüents);
- Desenvolupament econòmic (p. ex., instal·lacions i esdeveniments que creen ocupació i inversió).

Des d'aquesta perspectiva, la participació esportiva té el potencial d'incloure grups marginals, com ara els acabats d'arribar, i facilitar l'acumulació d'allò que Pierre Bourdieu (2000) va identificar com a capital social.

Ciutadania

Una de les preguntes que sorgeixen d'aquest discurs d'exclusió social és la següent: si aquests grups són exclosos, de què són exclosos? Una resposta pot ser: 'de ser ciutadans complets'. Ciutadania implica una combinació de responsabilitats i drets que tenen tots els individus d'una societat cívica i la seva acumulació en capital social. Com s'ha dit més amunt, l'esport forma part dels drets civils dels ciutadans en moltes societats contemporànies, un dret que s'ha traduït en l'eslògan "esport per a tothom". Per a moltes persones, l'esport és una part integral de les seves vides i un element central per a la construcció de les seves identitats. Tot i que l'esport no és una necessitat fonamental com l'aliment, l'habitatge, la salut i l'educació bàsica, ha esdevingut un component de la ciutadania completa. Un exemple d'aquest canvi és la inclusió d'activitats de lleure en definicions relatives de la pobresa (Townsend et *al.* 1986).

L'acumulació de drets sovint és un repte important per a immigrants que viuen amb sofriment el dret fonamental legal de ser al país d'acollida, el dret als serveis socials, el dret al treball, etc. L'esport ofereix una oportunitat per exercir un dret que les burocràcies o administracions públiques no han de concedir oficialment i al qual hom pot accedir-hi amb relativa llibertat. L'organització

d'oportunitats per a la pràctica esportiva per part d'immigrants també és una oportunitat per a l'autodeterminació i el control que certament no tenen en altres àmbits de les seves vides.

Si continuem en aquesta interpretació de ciutadania, el dret a participar en activitats esportives hauria d'estar lògicament associat a la responsabilitat de participar. Atès que el concepte de forçar la gent a la participació no és ni viable ni atractiu, s'entén que les oportunitats han de ser aprofitades per aquells que estan interessats en l'esport.

Quan els individus gaudeixen de tots els drets i compleixen amb les responsabilitats corresponents, en principi, s'estableix una mena d'igualtat bàsica i universal entre ciutadans que hauria de constituir el fonament d'una societat que funcionés. Si els ciutadans exerceixen els seus drets i compleixen amb les seves responsabilitats, haurien d'estar integrats a les seves societats.

Malgrat això, hi ha barreres econòmiques, legals, socials i culturals per als ciutadans. La pressió de les famílies, els grups d'iguals, la publicitat, els mitjans de comunicació i altres fonts per al consum, sovint és intensa a les societats en les quals l'estatus social es mesura a través de símbols materials. El fet de no poder permetre's freqüentar els llocs "correctes" o comprar la roba "correcta" o disposar de les "últimes" tecnologies, pot produir la sensació d'exclusió. Les variables que es poden utilitzar com a diferències i ser motius d'exclusió de persones són múltiples. Fins i tot la gent amb un cert poder adquisitiu pot ser exclosa per raons socials i culturals; potser per pertànyer a una altra cultura, per tenir un color de pell diferent, practicar una religió diferent, o bé per ser massa grans o massa joves.

Els grups d'immigrants sovint han de fer front a una barreja de barreres per aconseguir la ciutadania íntegra, això té com a conseqüència la seva exclusió de la societat. Per raó del país d'origen i de les circumstàncies individuals, els immigrants sovint són pobres (un factor central que empitjora tots els altres), viuen en habitatges de baixa qualitat, no tenen feina i la majoria de vegades no tenen l'estatus legal, per la qual cosa no poden accedir als serveis socials que podrien donar-los suport en les seves situacions de dificultat. Com a conseqüència d'això, sovint tenen problemes de salut (física o psicològica), poden tenir un risc més elevat de delinquir, de convertir-se en persones sense sostre, etc. A més, aquells que provenen d'ambients ètnics diferents poden ser víctimes de racisme. Així doncs, alguns grups d'immigrants són als marges extrems de la societat, i, en molts casos, poden ser percebuts com els més exclosos entre els exclosos.

Assimilació i diversitat cultural

Recents discussions sobre la immigració en el context de la política cultural se centren en la dicotomia que afronta l'Administració pública. Fins a finals dels anys seixanta va dominar la teoria de l'assimilació segons la qual tots els grups d'immigrants s'havien d'adaptar als valors culturals i als costums del país d'acollida. Una visió crítica al model d'assimilació (Portes & Zhou 1993) es

basa en la interpretació de la societat més aviat com una societat pluralista, formada per subcultures i identitats ètniques diferents, més que no pas com una societat dominant uniforme.

Una nova perspectiva és la de la diversitat cultural, que implica la conservació dels valors ètnics i la promoció de la solidaritat dels grups ètnics per part dels immigrants. Waters (1994) va identificar aquest procés com “etnicitat lineal”. Aquest procés implica resistència als valors dominants i altres valors culturals, alhora que es manté i s'adquireix capital cultural de la cultura pròpia dels immigrants. L'esport és un mitjà particularment important a través del qual es poden mantenir les identitats culturals. Al llarg de la història recent s'ha produït la conservació dels esports tradicionals per part dels grups immigrants, un fet fonamental per a la globalització dels esports moderns. Mosley et al. (1997), per exemple, van investigar la pràctica d'esports tradicionals, com els esports gaèlics i les arts marcial, per part de grups immigrants a Austràlia durant els anys noranta.

Multiculturalisme, pluriculturalisme i interculturalisme

Flecha & Puigvert (2002) van definir els conceptes de multiculturalisme, pluriculturalisme i interculturalisme en el context de la pràctica esportiva en l'escola.

El Multiculturalisme comporta gent de diverses cultures que comparteixen el mateix territori, cosa que porta a la interacció. El multiculturalisme és present en l'esport quan persones de cultures diferents participen en activitats esportives en els mateixos espais, però no necessàriament juntes.

El pluriculturalisme – o convivència de diferents cultures en un mateix territori, però sense interactuar - en l'esport té lloc quan gent de cultures diferents participa en l'esport per separat (per exemple, quan els grups d'immigrants practiquen esports dels seus països, aïllats de la població que els acull).

L'interculturalisme en l'esport implica que diversos grups culturals participen junts, ja sigui en esports locals o en esports propis dels grups d'immigrants. L'interculturalisme suggereix un model simètric i una igualtat relativa entre grups culturals, idea oposada a la d'un grup dominant i un grup subordinat.

Tal com demostren els resultats de la investigació de Stodolska & Alexandris (2004) hi pot haver una barreja de pluriculturalisme i d'interculturalisme en un context multicultural. Això ha quedat demostrat en el context australià amb l'anàlisi de grups d'immigrants que va portar a terme Mosely et al. (1997). Cada grup d'immigrants era únic pel que fa als seus hàbits de participació. Per exemple, el nacionalisme va determinar la implicació dels croates en el futbol i els grecs van utilitzar-lo per unificar la seva comunitat. La nostàlgia barrejada amb la política va influir en la participació dels irlandesos en els esports gaèlics. Els italians van intentar imitar les comunitats homogènies d'altres països d'origen. Per la seva banda, els polonesos practicaven esports com a reforç de les associacions de benestar basades en la comunitat.

Integració

El concepte d'integració social sovint ha estat utilitzat en el discurs sobre la política social. La integració social està relacionada amb el concepte d'assimilació, però suggereix una interacció més oberta i bidireccional en què els immigrants adopten els valors culturals i els costums del país d'acollida, però la cultura d'acollida també s'adapta i canvia com a part del procés. En aquest sentit, la cultura d'acollida adopta els valors culturals i els costums dels nous grups d'immigrants i viceversa.

Per aconseguir la integració s'ha de trobar un equilibri entre l'assimilació dels immigrants i el respecte per la diversitat de les seves identitats culturals. Aquest procés d'adaptació mútua és en marxa, ja que la gent dels diversos grups culturals (incloent-hi la cultura d'acollida) negocien i renegocien les seves identitats (Mosely et al. 1997).

Els conceptes d'interculturalisme i d'integració poden anar relacionats. La interacció que té lloc quan es fan activitats interculturals, com ara la pràctica conjunta de diferents esports, es pot considerar com una part del procés. El resultat d'aquest procés hauria de ser la integració.

2.3. Opcions estratègiques per l'Administració pública

El debat recent sobre la immigració en el marc de la política social se centra en la dicotomia que afronta l'Administració pública a Europa, incloent-hi aquells que defineixen les línies polítiques i els proveïdors de l'oferta esportiva. Fins a quin punt les polítiques poden o haurien d'assimilar o integrar els grups d'immigrants? i fins a quin punt aquestes polítiques haurien de respectar i mantenir les identitats culturals dels immigrants?

L'informe *Sport and Multiculturalism* (PMP & ISLP 2004) destaca dues grans aproximacions als països europeus: l'aproximació unitària i l'aproximació multicultural.

2.3.1. Aproximacions unitàries

L'aproximació unitària no se centra en les necessitats dels diferents grups culturals i inclou polítiques d'assimilació i no intervenció.

Les polítiques d'**assimilació** tenen com a objectiu absorbir les minories com una part de la societat general, amb l'adaptació per part dels immigrants als valors culturals i formes de viure de la societat acollidora. Les polítiques esportives orientades a l'assimilació tindran per objectiu incloure els grups d'immigrants en els programes esportius existents, animant activament a què aquests grups participin en els esports de la comunitat d'acollida, i "inserir-los" en les instal·lacions esportives existents. Determinats responsables de la definició de polítiques esportives veuen

l'aproximació de l'assimilació com un vehicle per combatre l'exclusió social i construir una identitat col·lectiva.

La promoció d'una identitat col·lectiva és un element central en l'aproximació política d'assimilació, anima les minories a identificar-se com a part de les comunitats locals o, fins i tot, com a nació. Aquest procés implica la renúncia a les identitats culturals natives, incloent-hi la pràctica esportiva, i l'adopció d'una nova identitat.

La segona aproximació política unitària, la **no intervenció**, es basa en assumir l'existència d'una població homogènia i, per tant, no calen polítiques esportives per a grups específics de la població. En el cas de la immigració aquesta política (o manca de solució política) és menys freqüent degut a l'acceleració del flux migratori. Se'n poden veure exemples en aquells responsables polítics que neguen o ignoren els canvis culturals que s'estan esdevenint al seu entorn o que no hi poden respondre degut a limitacions de recursos i/o a constriccions polítiques. L'opció de la no resposta, per a molts municipis no s'albira com una opció sostenible; la immigració és un fet que canviarà l'essència de la vida social i cultural local (PMP & ISLP 2004).

2.3.2. Aproximacions multiculturals

Les aproximacions multiculturals o pluralistes a la política comprenen el pluriculturalisme, l'interculturalisme i el pluralisme de mercat. El concepte de multiculturalisme és complex i està subjecte a múltiples interpretacions. Un context multicultural, segons una interpretació bàsica, és aquell en el qual diverses cultures comparteixen el mateix territori, i això porta potencialment a la interacció (Flecha & Puigvert 2004). Conviven múltiples cultures, però no necessàriament interactuen i poden romandre separades i desenvolupar-se sense integrar-se.

El **pluralisme** s'esdevé quan diferents cultures coexisteixen en un territori amb una interacció limitada, de tal manera que es permet que els distints mantinguin les seves diferències i visquin amb les seves diferències. Les polítiques pluriculturals promouen un desenvolupament per separat, però entre iguals; en un context esportiu implicaria donar suport als equips, associacions i activitats dels esports minoritaris. Això pot passar quan les minories immigrants reben suport per mantenir les activitats esportives dels seus països d'origen (identificades per la comunitat d'acollida com a esports minoritaris).

L'**interculturalisme** implica compartir i interactuar amb gent d'altres cultures. En termes de polítiques esportives, la promoció de l'interculturalisme implica oferir oportunitats per tal que diferents grups culturals participin conjuntament, ja sigui en esports locals o en esports que porta la població immigrant. L'interculturalisme suggereix un model simètric i relativament igualitari entre els grups culturals, en oposició a un grup dominant i un grup subordinat.

Finalment, la tercera aproximació multicultural correspon al **pluralisme del mercat**. Basat en les nocions de l'individualisme liberal, el pluralisme del mercat implica la potenciació del sector comercial i associatiu, com a oposició a la intervenció directa del sector públic en el mercat esportiu. En aquest cas, l'Administració local oferiria suport a les associacions d'immigrants per a la pràctica esportiva, així com als clubs esportius locals i als operadors comercials per procurar una oferta esportiva als grups d'immigrants. Això pot incloure, per exemple, incentius fiscals o ajudes a les associacions.

L'informe *Sport and Multiculturalism* destaca la tendència dels Estats Membres de la Unió Europea a adoptar una aproximació cap a la diversitat cultural, amb l'accent en la integració de la població estrangera. Malgrat això, es manté un espectre d'aproximacions que són dinàmiques i canvien en funció de la política dels partits dominants i les relacions internacionals.

2.4. Política esportiva en el context multicultural a Catalunya

2.4.1. Política autonòmica: la Generalitat de Catalunya

El *I Pla Interdepartamental d'Immigració (1993-2000)* va ser aprovat el 28 de setembre de 1993 per la Comissió Interdepartamental per al Seguiment i la Coordinació de les Actuacions en Matèria d'Immigració de la Generalitat de Catalunya amb l'objectiu de promoure la integració i desenvolupar polítiques coordinades i interdepartamentals.

Amb la creixen importància de la immigració en la societat catalana, l'any 2000 es va crear la Secretaria per a la Immigració, dependent en aquell moment del Departament de Presidència i actualment del Departament de Benestar i Família i es va iniciar l'elaboració del *II Pla Interdepartamental d'Immigració (2001-2004)* aprovat el 18 de juliol de 2001.

L'actual *Pla de Ciutadania i Immigració (2005-2008)*, aprovat el 28 de juny de 2005, continua amb les grans línies iniciades pels plans interdepartamentals anteriors, però amb objectius d'innovació i millora. Per al desenvolupament d'aquestes línies d'acció, es valoren positivament la transversalitat i la perspectiva interdepartamental al considerar la immigració com un fenomen que requereix d'una acció multidimensional. El pla promou també la participació d'altres actors i agents socials en la creació de xarxes socials.

Amb el pla es promou un concepte de ciutadania fonamentat en els "drets fonamentals de l'ésser humà, dignitat i vàlua de la persona humana, igualtat de drets d'homes i dones, així com l'afavoriment del progrés social i la instauració d'unes condicions de vida millors dins un món més lliure" (Generalitat de Catalunya. Secretaria per a la Immigració 2005:38) i s'identifica la necessitat d'establir un equilibri entre els drets i les responsabilitats dels immigrants en la societat civil.

S'aspira a “una societat articulada socialment sota el principi d'igualtat, amb un projecte cultural i polític, obert, comú i plural” (Generalitat de Catalunya. Secretaria per a la Immigració 2005:33) i es proposa un “concepte nou de ciutadania que pretén avançar cap a la igualtat de drets i deures de tots els catalans i les catalanes, amb independència de la nacionalitat i de les situacions jurídiques, dins els límits competencials del marc actual” (Generalitat de Catalunya. Secretaria per a la Immigració 2005:34). El principi d'igualtat s'ha d'aplicar sobre dos conceptes: el desavantatge o discriminació d'alguns residents i la imparcialitat en què s'ha d'aplicar la igualtat de tracte a les diverses cultures basant-se en el no privilegi d'una cultura determinada en detriment d'altres.

El Pla adopta dues perspectives complementaries en la seva proposta de ciutadania plural i cívica: la inclusió i l'acomodació. Mitjançant la inclusió – concepte central en el discurs europeu – es redueixen les situacions de desavantatge resultants de diferències de tret. Amb la perspectiva de l'acomodació, es gestionen els espais de contacte entre institucions, immigrants i població autòctona.

Per tal d'assegurar l'estabilitat i la cohesió social, les polítiques socials de la Generalitat es defineixen per la seva universalitat. Així, no es categoritzen els ciutadans residents per la seva procedència ètnica o cultural i es defineix la interculturalitat com a “comportament basat en l'empatia i la comprensió mútua” (Generalitat de Catalunya. Secretaria per a la Immigració 2005:38).

En el pla, s'identifiquen els principis bàsics de les polítiques de la Unió Europea que s'apliquen en la construcció de la política d'immigració i ciutadania a Catalunya. La integració es defineix com un procés dinàmic i bidireccional entre població estrangera i autòctona basat en garantir els drets dels ciutadans i la seva implicació en el compliment de les responsabilitats civils. En termes de drets, els objectius fonamentals de les polítiques d'integració són l'accés al treball i als serveis socials, la representació en l'àmbit polític i la protecció de les activitats culturals. L'educació de la població estrangera per normalitzar els seus hàbits i la de la població autòctona vers la diversitat cultural, juntament amb la provisió d'oportunitats per a la integració entre cultures, són els principis bàsics per reduir la discriminació i el racisme i, així, assolir la cohesió social.

En el pla s'estableixen tres línies polítiques prioritàries: política d'acollida, política d'igualtat i política d'acomodació. Els objectius específics inclouen una combinació d'accions adreçades a cobrir les necessitats bàsiques d'aquelles persones acabades d'arribar (acollida, sanitat i educació) i d'altres accions per evitar la seva exclusió social. Una altra perspectiva d'accions són aquelles adreçades a la sensibilització per reduir el conflicte social en forma de racisme o xenofòbia.

Per a la implementació i posada en marxa de les actuacions previstes en el pla es requereix de plans locals i comarcals. Per facilitar aquest procés, el pla preveu accions com ara la formació de

professionals, promoció de la participació social dels immigrants o facilitar la comunicació intercultural entre professionals i la població immigrant.

El paper de l'esport en el pla, com a una de les polítiques integrades, apareix com a política d'igualtat adreçada específicament a la participació de joves en les activitats esportives. L'esport s'identifica com a un dels vehicles més importants per a la integració i socialització de nens immigrants.

Entre els objectius específics detallats en la taula 2.2, es destaca el paper de l'associacionisme i la inserció de joves en el sistema federat.

Taula 2.2.

**Pla de Ciutadania i
Immigració 2005-2008.
Objectius del programa
esportiu**

- Fomentar la participació de nois i noies en els diversos àmbits de participació esportiva que tenen lloc dins i fora de l'escola, i afavorir la interrelació entre nois i joves autòctons i els nousvinguts.
- Implicar l'associacionisme esportiu (federacions, clubs, etc.) en el foment de la participació de les persones estrangeres en les seves activitats.
- Facilitar la incorporació dels nois i joves d'origen estranger en les entitats esportives.
- Donar a conèixer els requeriments necessaris per poder federar-se i participar en l'àmbit competitiu a Catalunya.
- Promoure la col·laboració entre les diverses organitzacions esportives i els nous residents, impulsant l'associacionisme esportiu.
- Promoure la promoció i organització d'activitats esportives en els espais urbans.

Font: Generalitat de
Catalunya (2005)

Aquest programa d'actuació és responsabilitat de la Secretaria General de l'Esport, amb la col·laboració de la Secretaria per a la Immigració i altres departaments de l'Administració pública, entitats i associacions i les administracions locals.

2.4.2. Política provincial: Diputació de Girona i Barcelona

En l'àmbit provincial, es detecten importants diferències entre les actuacions dutes a terme des de les diputacions en l'àmbit de la immigració en general i el de la pràctica esportiva en el context multicultural en particular. Per a aquest estudi, centrat en l'àmbit territorial de la província de Girona, ens hem centrat en les línies promogudes per la Diputació de Girona, tot i que s'inclou una breu descripció del programa que es promou des de la Diputació de Barcelona, degut a la rellevància que se n'ha identificat durant l'anàlisi.

La Diputació de Girona no disposa de cap pla específic que estableixi el marc d'actuació sobre ciutadania i immigració. D'acord amb la informació proporcionada per la pròpia diputació, s'identifica una adequació del seu posicionament a les directrius establertes des de la Generalitat de Catalunya en el *Pla de Ciutadania i Immigració 2005-2008*. Aquesta adequació es reflecteix en

la consideració de l'esport com a element de cohesió social, i la valoració de la participació de la població estrangera, i en particular dels joves, en l'esport com a part integrant de la ciutadania.

Malgrat això, les actuacions que es promouen en l'àmbit de l'esport es canalitzen mitjançant subvencions als ajuntament per l'organització d'activitats esportives, sense considerar com a criteri d'adjudicació el públic objectiu de l'activitat ni la promoció d'activitats multiculturals. Aquesta posició difereix de la promoguda des de la Diputació de Barcelona, tal i com es detalla a continuació.

Al febrer de 2002, la Diputació de Barcelona va publicar el *Pla Interdepartamental per a la Immigració i la Ciutadania*, document que considerem clau en l'establiment de les polítiques esportives en el context multicultural a Catalunya. El pla constitueix un pas important en concretar, de forma transversal i vertical, els objectius, conceptes i accions concretes per dirigir, de forma estratègica i conjunta, les diferents àrees de la Diputació.

El pla pren com a marc de referència legal i estratègic la Llei orgànica 4/2000, modificada per la Llei orgànica 8/2000, sobre els drets i les llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social, el programa de mandat 2000-2003 de la Diputació de Barcelona i la Comissió Interdepartamental per a la Immigració i la Ciutadania creada el 2 de maig de 2000 per "donar suport als municipis en la reflexió, l'anàlisi i el disseny de polítiques públiques des d'una concepció integradora, estratègica, comunitària i participativa per afavorir les relacions interculturals i la cohesió social" (Diputació de Barcelona 2002: 21).

Des de la perspectiva conceptual, el pla es basa en tres eixos: els valors democràtics; l'estat de drets; i la diversitat i la societat intercultural. Els conceptes inclosos en el Pla reflecteixen el discurs europeu amb una aproximació intercultural: exclusió i inclusió social, cohesió social, interculturalitat, diversitat cultural, integració, normalització, ciutadania, pluralisme, i convivència.

Els valors i conceptes identificats dirigeixen els eixos estratègics del pla – detallats a la taula 2.3- que combinen la convivència entre cultures amb l'accessibilitat als serveis públics per a tothom i la necessitat de gestionar serveis específics per a l'acollida i recepció d'immigrants. El pla també preveu capacitar els municipis en l'acció de govern en aquesta àrea política.

Taula 2.3.

**Pla Interdepartamental
per a la Immigració i la
Ciutadania.
Eixos estratègics**

Font: Diputació de
Barcelona (2002)

- Desenvolupar actuacions, serveis i activitats que capacitin progressivament el conjunt de la ciutadania per a la construcció d'un nou **model de convivència** - a través de la sensibilització, conscienciació i comunicació en general per fomentar un diàleg intercultural.
- Assegurar l'accessibilitats de tothom als serveis públics ordinaris i garantir la seva correcta prestació i qualitat per a tota la ciutadania.
- Assegurar les actuacions i els serveis necessaris per gestionar l'acolliment dels col·lectius d'immigrants – mitjançant la inserció laboral, coneixement de la llengua, accés a la vivenda, educació, participació social, promoció de l'associacionisme i l'acció intermunicipal.
- Desenvolupar instruments de recepció dels col·lectius d'immigrants – regulant situacions legals, atenent les necessitats immediates i bàsiques dels immigrants acabats d'arribar.
- Capacitar els governs locals per garantir la governabilitat d'una societat intercultural.

El paper de l'esport en el pla de la Diputació de Barcelona se centra en tres eixos: en la construcció d'un model de convivència: facilitar l'entesa mútua entre cultures, l'accessibilitat als serveis públics i la capacitat dels municipis per a governar una societat intercultural. L'esport no s'identifica com una necessitat per la població que acaba d'arribar, que ha de satisfer altres necessitats bàsiques a través del procés de recepció i acollida. En aquest sentit, l'esport s'utilitza com a eina d'integració de la població estrangera a través d'un procés intercultural.

Tal i com es detalla en la taula 2.4, els programes i actuacions proposats en el pla s'estructuren en tres àmbits: la sensibilització esportiva multicultural, l'accessibilitat esportiva multicultural i el recolzament d'activitats físicoesportives.

Taula 2.4.

**Pla Interdepartamental
per a la Immigració i la
Ciutadania.
Programes, serveis i
actuacions per l'àrea
d'esports**

SENSIBILITZACIÓ ESPORTIVA MULTICULTURAL

- Assessorament als ajuntaments en el disseny de projectes i activitats físiques i esportives en un entorn divers (eix 1)
- Exposició de sensibilització. Exposició itinerant interactiva "Jocs sense fronteres" (eix 1)
- Incorporació a l'activitat física i l'esport de dones, joves i infants immigrants (eix 1 i 2)
- L'activitat física i l'esport en un centres d'ensenyament multiculturals (eix 1 i 2)
- Formació de directius i gestors esportius en la diversitat (eix 5)
- Formació de monitors i monitores en la pràctica de la diversitat (eix 5)
- Difusió dels resultats de les Jornades Formatives i de Reflexió "Esport i Immigració" (eix 5)

ACCESSIBILITAT ESPORTIVA MULTICULTURAL

- Adaptació d'informació pública a un entorn divers: imatge i llengua (eix 2)

RECOLZAMENT D'ACTIVITATS FÍSICOESPORTIVES

- Organització de les Segones Jornades Formatives i de Reflexió "Esport i Immigració" (eix 5)
- Suport als ajuntaments o entitats avalades per aquests per a l'organització d'activitats físicoesportives multiculturals (eix 5).

Font: Diputació de
Barcelona (2002)

Amb aquest pla, la Diputació de Barcelona s'ha establert com a punt de referència en l'àmbit de la definició i implementació d'actuacions per a la promoció de la pràctica esportiva en un entorn multicultural, no únicament per a la seva xarxa de municipis, sinó també per als municipis d'altres províncies de Catalunya on es detecta una manca de direcció estratègica i suport en aquest àmbit.

3 |

Polítiques locals esportives en el context multicultural a Catalunya: la província de Girona com a cas d'estudi

3.1. Anàlisi demogràfica de la immigració

Amb l'objectiu de contextualitzar la realitat social del nostre objecte d'estudi i com a marc per a l'anàlisi de polítiques esportives i d'integració social, aquest apartat ofereix una breu anàlisi demogràfica de la població estrangera a la província de Girona, parant especial atenció en els cinc municipis amb un percentatge més alt de població estrangera i que, com s'ha detallat a l'apartat 1.3, han estat elegits com a casos d'estudi.

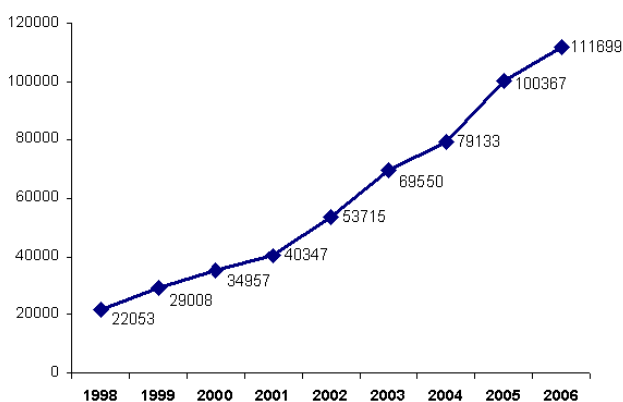
La població estrangera a Girona

Contràriament a les grans migracions dels anys seixanta i setanta del segle XX, que van tenir un assentament fonamentalment metropolità, les migracions actuals que arriben a territori català s'estenen arreu del territori (Larios & Nadal 2006). Tan sols 11 de les 41 comarques catalanes tenen un percentatge d'estrangers menor al 10%, i cap no en té un percentatge per sota de la mitjana europea (5'9%, el 1/1/2004, segons Eurostat, citat a Larios & Nadal 2006)

Tot i que, en termes absoluts, la província de Barcelona acull més de dues terceres parts de la població estrangera, si analitzem aquestes xifres en termes relatius, apareixen altres demarcacions que mostren percentatges més elevats d'estrangers en relació amb la seva població total. Mentre que la província de Barcelona té un 12,2% de població estrangera, la província de Girona en té un 16'4%.

Gràfic 3.1.

Evolució de la població estrangera a Girona 1998-2006

Font: INE (2006)

D'acord amb les dades publicades al Padró Municipal per l'Institut Nacional d'Estadística (INE), l'1 de gener de l'any 2005 la província de Girona tenia una població estrangera de 100.367 persones, que representaven el 15,1% de la població total (INE 2005). L'arribada de població estrangera al territori gironí no és un fenomen nou, però en els darrers anys s'ha diversificat i s'ha accelerat, tal com reflecteix l'última estimació del padró realitzada per l'INE (2006), que xifra en 111.699 el nombre de persones estrangeres residents a la província de Girona, a data de l'1 de gener de 2006.

La taula 3.1 mostra les xifres poblacionals d'estrangers a la província de Girona. Hi apareixen representades les 10 nacionalitats estrangeres amb més presència a la província, agrupades per categories d'edat.

Taula 3.1. Principals nacionalitats estrangeres a la província de Girona per edat	Total població	% del total	% pobl. estrangera	0-24 anys	25-64 anys	>65 anys
Estrangers	100.367	15,1	100	32.978	62.482	4.907
Marroc	28.438	4,3	28,3	11.608	16.312	522
Gàmbia	7.091	1,1	7,1	3.596	3.491	4
Romania	4.981	0,7	5,0	1.628	3.326	27
França	4.750	0,7	4,7	825	2.641	905
Argentina	4.142	0,6	4,1	1.299	2.678	165
Colòmbia	3.643	0,5	3,6	1.151	2.429	63
Alemanya	3.570	0,5	3,6	462	2.290	818
Equador	3.283	0,5	3,3	1.280	1.976	27
Regne Unit	2.892	0,4	2,9	521	1.849	522
Itàlia	2.583	0,4	2,6	598	1.779	206

Font: Elaboració pròpia a partir de INE (2005)

En general, es pot observar una gran **diversitat en termes de procedència geogràfica**, amb un predomini del col·lectiu africà, sobretot de població procedent de Marroc (28,3% del col·lectiu estranger) i Gàmbia (7,1%). Entre el col·lectiu europeu, destaquen els originaris de França (4,7%), Alemanya (3,6%) i el Regne Unit (2,9%), així com els de Romania (5,0%), únic país de l'Est d'Europa representat. Finalment, entre el col·lectiu sud-americà trobem població originària d'Argentina (4,1% del total d'estrangers), Colòmbia (3,6%) i Equador (3,3%).

Tal com mostra la taula 3.2, en termes de gènere, destaca la **masculinització del col·lectiu estranger** en general, atès que l'índex de masculinitat és de 128. Els col·lectius més fortament masculinitzats són els procedents de Gàmbia (209), Marroc (166) i Romania (123). Els originaris dels països sud-americans tenen els índexs de masculinitat més baixos (Colòmbia 82 i Equador 91), i és que destaca el gran nombre de població estrangera femenina d'aquestes procedències.

Taula 3.2. Índex de masculinitat de la població estrangera a la província de Girona		Homes	Dones	Índex
	Estrangers	56,2%	43,8%	128
	Marroc	62,3%	37,7%	166
	Gambia	67,6%	32,4%	209
	Romania	55,1%	44,9%	123
	França	51,3%	48,7%	106
	Argentina	50,6%	49,4%	102
	Colòmbia	45,1%	54,9%	82
	Alemanya	51,4%	48,6%	106
	Equador	47,8%	52,2%	91
	Regne Unit	48,3%	51,7%	94
	Itàlia	59,1%	40,9%	145
Font: Elaboració pròpia a partir de INE (2005)				

La població de nacionalitat estrangera resident a Catalunya mostra una proporció d'homes superior a la de la població autòctona, també és una **població relativament més jove** (Larios & Nadal 2006). Com reflecteix la taula 3.3, la mitjana d'edat de la població estrangera és de 30,5 anys, 11 anys menys que la mitjana de població espanyola. Tal com apunten Domingo [et al.] (2002), la migració internacional és un fenomen demogràfic protagonitzat, sobretot, per joves d'ambdós sexes.

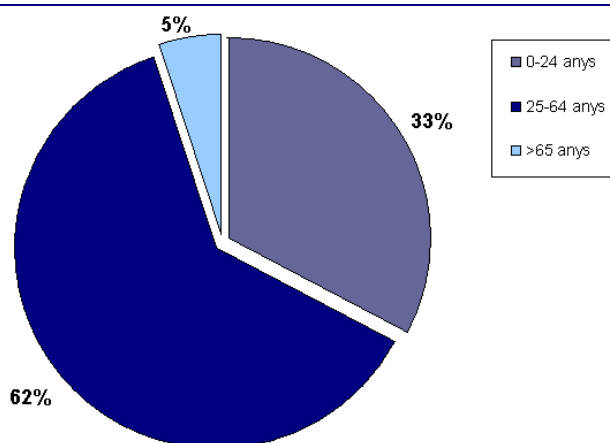
Taula 3.3. Mitjana d'edat de la població estrangera a Catalunya	Continents i principals nacionalitats	Mitjana d'edat		
		Homes	Dones	Total
	Població nacional	40'0	42'9	41'5
	Població estrangera	30'6	30'4	30'5
	EUROPA	34'0	33'3	33'6
	Comunitaris	37'0	36'7	36'8
	Itàlia	34'3	33'8	34'1
	França	36'7	36'9	36'8
	Regne Unit	39'4	38'7	39'1
	Alemanya	41'2	40'3	40'8
	Extracomunitaris	30'7	29'9	30'3
	Romania	29'1	27'4	28'3
	ÀFRICA	29'2	25'6	28'0
	Marroc	28'8	25'9	27'7
	Gàmbia	27'6	19'1	25'3
	AMÉRICA	29'5	31'0	30'4
	Equador	27'7	29'3	28'5
	Colòmbia	29'5	31'6	30'7
	Argentina	31'8	33'2	32'5
Font: Elaboració pròpia a partir de Larios & Nadal 2006				

Com podem observar a la gràfica 3.2, la població estrangera a Catalunya es caracteritza pel seu nombre elevat de persones menors de 25 anys (32,9%) però, tal com reflecteix la taula 3.3, amb diferències significatives depenent de la procedència. Mentre els estrangers d'origen europeu són

més grans (33,6 anys de mitjana) els d'origen africà constitueixen el grup de població estrangera més jove (28 anys). Les dades indiquen que els col·lectius amb un nombre més elevat de menors de 25 anys són els constituïts pels originaris de Gàmbia (50,7%), Marroc (40,8%) i Equador (39%). Mentre que els col·lectius amb un nombre més elevat de majors de 65 anys són els procedents de països de la Unió Europea, com ara Alemanya (24,5%), França (19%) o Regne Unit (18%).

Gràfic 3.2.

Distribució proporcional per edats de la població estrangera a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir Larios & Nadal 2006

El grup de persones d'entre 25 i 64 anys correspon al gruix del col·lectiu estranger i està format, principalment, per **persones que són dins del mercat de treball**. Malgrat l'elevat percentatge d'estrangers residents a Girona, molt superior al d'Espanya i Catalunya, el percentatge de població estrangera afiliada al sistema de la Seguretat Social és del 51,1%, pràcticament igual al que presenten tant Espanya com Catalunya. Aquesta xifra s'ha d'interpretar tenint en compte les situacions de treball irregular, l'economia submergida i l'alt percentatge (37,8%) de persones en edat no laboral (menors de 25 anys i majors de 65 anys).

Distribució geogràfica a les comarques de Girona

Tal com mostra la taula 3.4, la comarca de l'Alt Empordà presenta el percentatge més alt d'estrangers respecte del total de la població, amb un 19% de població estrangera, molt per sobre de la mitjana de la província (15,1%); es tracta majoritàriament d'estrangers provinents d'Àfrica, la Unió Europea i Amèrica del Sud.

En segon lloc se situa la comarca del Baix Empordà, que presenta un 16,8% de població estrangera, també superior a la mitjana de la província, majoritàriament originària d'Àfrica, de la Unió Europea i d'Amèrica del Sud. La comarca de la Selva, se situa en tercer lloc, amb un 15,3% de població estrangera procedent dels mateixos orígens.

Taula 3.4.

Distribució de la immigració a Girona, per comarques 2005

Comarques	% total	Principals regions d'origen		
Alt Empordà	19'0%	Àfrica	Unió Europea	Amèrica del Sud
Baix Empordà	16'8%	Àfrica	Unió Europea	Sudamèrica
Gironès	14'3%	Àfrica	Amèrica del Sud	Resta Europa
Garrotxa	10'7%	Àfrica	Àsia i Oceania	Amèrica del Sud
Selva	15'3%	Àfrica	Unió Europea	Amèrica del Sud
Pla d'Estany	12'1%	Àfrica	Amèrica del Sud	Unió Europea
Ripollès	5'30%	Àfrica	Amèrica del Sud	Unió Europea
Cerdanya	13'1%	Amèrica del Sud	Unió Europea	Resta Europa
Total província	15'1%	Àfrica	Unió Europea	Amèrica del Sud

Font: Elaboració pròpia a partir de Idescat (2005)

Cal destacar que a la comarca del Gironès, amb un 14,3% de població estrangera, un dels principals orígens d'aquesta població, concretament el tercer en importància, són els països europeus no pertanyents a la Unió Europea¹. A la comarca de la Garrotxa, on els estrangers representen un 10,7% de la població, la segona procedència més significativa, per darrere de l'africana, són els països asiàtics.

Finalment, la comarca de la Cerdanya, amb un 13,1% de població estrangera, és l'única en què els estrangers són majoritàriament d'origen sud-americà, seguits dels originaris de la Unió Europea i de la resta d'Europa, en tercer lloc.

Si analitzem la distribució geogràfica per procedències, es percep que la distribució geogràfica dels estrangers es correspon, en certa mesura, a una distribució basada en l'activitat laboral. Mentre que els europeus comunitaris mostren una preferència relativa pels municipis turístics litorals de l'Alt i el Baix Empordà, els estrangers de procedència sud-americana tenen tendència a concentrar-se en municipis de caràcter metropolità i els de procedència africana es concentren més a les zones interiors. Finalment, el conglomerat asiàtic (indis i xinesos) destaca pel fet que s'ha concentrat sobretot a la ciutat d'Olot.

Procedència de la immigració als municipis de la mostra

Els cinc municipis seleccionats com a casos d'estudi – Castelló d'Empúries, Figueres, Girona, Salt i Olot – corresponen als municipis més significatius i representatius d'immigració respecte de la variable de procedència i al percentatge de població.

¹ Les dades utilitzades per a aquest informe fan referència a l'any 2005, any en què Romania no pertanyia a la Unió Europea. Per tant, Romania és considerada com a país de la resta d'Europa.

Taula 3.5.

Població estrangera als cinc casos d'estudi

Font:
Elaboració
pròpia a partir
de INE (2005)

Municipi	Total població estrangera	% Estrangers respecte al total de població
Castelló d'Empúries	3.932	42,8%
Figueres	6.952	17,9%
Girona	11.425	13,0%
Salt	7.889	28,8%
Olot	4.503	14,5%

En el cas de **Castelló D'Empúries**, el col·lectiu més nombrós és el procedent de la Unió Europea (França i Alemanya), que representa el 19,9% de la població total de Castelló, i el 46,5% del col·lectiu estranger. Aquest col·lectiu es caracteritza pel fet que el constitueixen persones fora de l'edat laboral, majoritàriament jubilats i pensionistes, atrets pel turisme i el clima de la zona. També destaca el col·lectiu procedent de països africans (Marroc), que representa l'11,6% de la població total de Castelló i el 27% del col·lectiu estranger.

Taula 3.6.

Procedències estrangeres a Castelló d'Empúries

Font: Elaboració
pròpia a partir
de INE (2005)

	Total	% Total població	% Població estrangera
Unió Europea	1.828	19,9%	46,5%
Resta d'Europa	523	5,7%	13,3%
Àfrica	1.062	11,6%	27,0%
Amèrica	463	5,0%	11,8%
Àsia	55	0,6%	1,4%
Oceania	1	0,0%	0,0%

Pel que fa a **Figueres**, el col·lectiu procedent dels països d'Àfrica (Marroc) representa el 8,3% de la població total de Figueres i el 46,4% del col·lectiu estranger. Es tracta d'un col·lectiu en edat laboral, arrelat al municipi perquè fa temps que hi és i que s'ocupa en el sector més important de la zona, la indústria. També destaca pel seu nombre, el col·lectiu procedent de països d'Amèrica Llatina (Bolívia i Colòmbia), que representen el 5,9% de la població total de Figueres y el 32,7% del col·lectiu estranger.

Taula 3.7

Procedències estrangeres a Figueres

Font: Elaboració
pròpia a partir
de INE (2005)

	Total	% total població	% població estrangera
Unió Europea	673	1,7%	9,7%
Resta d'Europa	665	1,7%	9,6%
Àfrica	3.226	8,3%	46,4%
Amèrica	2.277	5,9%	32,7%
Àsia	111	0,3%	1,6%
Oceania	0	0	0

En el cas de **Girona**, els estrangers originaris de països d'Amèrica Llatina (principalment Argentina i Colòmbia), representen el 4,9% de la població total de la ciutat i el 37,4% del col·lectiu estranger. La majoria s'ocupen en el sector dels serveis i l'hostaleria. També destaca el col·lectiu procedent de països d'Àfrica (Marroc), que representa el 4,6% de la població total i el 35,2% del col·lectiu estranger.

Taula 3.8

**Procedències
estrangeres a
Girona**

	Total	% Total població	% Població estrangera
Unió Europea	1.224	1,4%	10,7%
Resta d'Europa	1.431	1,6%	12,5%
Àfrica	4.020	4,6%	35,2%
Amèrica	4.271	4,9%	37,4%
Àsia	473	0,5%	4,1%
Oceania	6	0,0%	0,0%

Font: Elaboració
pròpia a partir
de INE (2005)

L'origen majoritari dels estrangers residents a **Salt** es el continent africà (principalment Marroc i Gàmbia). Els estrangers d'origen africà representen el 21,9% de la població total de Salt, i el 76,2% del col·lectiu estranger. Aquest col·lectiu tan nombrós s'ocupa en els sectors de la construcció, la indústria i l'agricultura de la zona. També destaca el col·lectiu de persones procedent de països d'Amèrica Llatina (principalment, Colòmbia i Equador), que representen el 4,5% de la població total de Salt i el 15,5% del col·lectiu estranger.

Taula 3.9

**Procedències
estrangeres a
Salt**

	Total	% Total població	% Població estrangera
Unió Europea	166	0,6%	2,1%
Resta d'Europa	333	1,2%	4,2%
Àfrica	6.009	21,9%	76,2%
Amèrica	1.225	4,5%	15,5%
Àsia	156	0,6%	2,0%
Oceania	0	0,0%	0,0%

Font: Elaboració
pròpia a partir
de INE (2005)

A **Olot** el col·lectiu més important és el procedent de països africans (principalment, Marroc i Mali), que representen el 7% de la població total d'Olot i el 48,4% del col·lectiu estranger. Igual que a Figueres, es tracta de col·lectius que van arribar fa molt de temps i que ja estan instal·lats i ocupats a les indústries, sobretot càrniques, de la comarca. També hi destaca el col·lectiu procedent de països d'Àsia (principalment Índia i Xina), que representen el 3,6% de la població total d'Olot i el 24,9% del col·lectiu estranger.

Taula 3.10

**Procedències
estrangeres a
Olot**

	Total	% Total població	% Població estrangera
Unió Europea	184	0,6%	4,1%
Resta d'Europa	337	1,1%	7,5%
Àfrica	2.181	7,0%	48,4%
Amèrica	681	2,2%	15,1%
Àsia	1.120	3,6%	24,9%
Oceania	184	0,6%	4,1%

Font: Elaboració pròpia a partir de INE (2005)

3.2. Anàlisi de polítiques locals esportives

En aquesta secció s'analitzen les dades obtingudes a partir de les entrevistes amb els representants de diferents àrees de l'Administració local dels cinc municipis escollits com a cas d'estudi. Amb aquest anàlisi es vol identificar la perspectiva que té l'Administració local sobre els hàbits esportius de la població estrangera en el seu municipi, així com sobre el desenvolupament i la implementació de polítiques d'intervenció o no intervenció en l'àmbit de la pràctica esportiva en un context multicultural.

La secció s'estructura en grans blocs: en primer lloc, els objectius que hi ha al darrere de les polítiques o actuacions que s'implementen des de l'Administració local; en segon lloc, els hàbits de participació esportiva de la població estrangera i les barreres que frenen aquesta participació; i, finalment, el paper de la transversalitat en la definició i implementació d'aquestes polítiques, així com el paper que juguen les xarxes socials.

3.2.1. Objectius de les polítiques

En general, els municipis inclosos en aquest estudi comparteixen una posició comuna en relació amb l'establiment de polítiques esportives en un context multicultural. Aquesta posició es fonamenta en la participació ciutadana lliure en les activitats esportives i culturals, sense distinció de procedència, per exemple en el cas de l'Ajuntament de Figueres.

Tots els municipis estudiats utilitzen com a punt de referència en les seves actuacions en l'àmbit de la immigració, en general, i l'esport en un context multicultural, en particular, els plans de ciutadania i immigració elaborats per nivells administratius superiors. El *Pla de Ciutadania i Immigració 2005-2008* de la Generalitat de Catalunya és identificat com l'element marc clau per a la formulació de les actuacions en l'àmbit local (vegeu la secció 2.4).

L'existència de plans comarcals sobre ciutadania i immigració també facilita la definició d'actuacions a escala local. En el cas del municipi de Figueres, l'existència d'un pla d'immigració comarcal en el qual es definissin polítiques d'habitatge, llengua, sanitat i altres serveis socials que

tendeixen a adreçar-se a tota la població, sense fer distincions d'origen, marca l'aproximació política de les actuacions promogudes des del municipi.

En relació a la formulació de polítiques a escala local, s'identifica una falta de sensibilitat política que porta a una certa frustració degut a la manca d'una política clarament definida que determini les accions que cal dur a terme i garanteixi recursos, així com a l'incompliment de promeses electorals en aquest àmbit. Un altre element que cal destacar en aquest procés són les diferències entre les polítiques definides en diferents mandats que comporten complicacions en les actuacions, tal i com s'ha palesat als municipis de Figueres i Castelló d'Empúries. Aquests municipis destaquen com un moment clau per a l'avenç en la formulació de polítiques l'última regularització d'immigrants, el 2005.

Respecte a les actuacions específiques adreçades a la població estrangera en l'àmbit de l'esport, tal i com s'ha esmentat anteriorment, l'objectiu bàsic d'aquestes actuacions és iniciar-los en activitats esportives i culturals i mirar d'acostar i incorporar la gent nouvinguda a les entitats esportives. Superar les barreres culturals relacionades amb la pràctica esportiva s'identifica com una prioritat, però s'apunta a inserir la població estrangera en l'oferta esportiva existent.

En els municipis de Salt, Figueres i Castelló d'Empúries l'ajuntament no promou cap activitat esportiva directament adreçada a la població estrangera, i s'atribueix aquesta funció a les entitats esportives (vegeu la secció 3.2.5). L'ajuntament col·labora en aquestes activitats facilitant els mitjans possibles i solucions per fer viable la pràctica esportiva.

L'esport també és present en els programes d'acollida i integració que s'han posat en marxa. A través d'aquests programes s'informa i s'explica el funcionament general de la ciutat, els serveis existents – incloent-hi els esportius - i els drets i deures com a ciutadans.

Com a conclusió principal d'aquesta secció s'identifica la no existència de polítiques clarament definides en aquest àmbit. Hi ha compromisos per a la cohesió social i la integració a través de l'esport i algunes iniciatives, però no constitueixen una política formal.

Els objectius de les iniciatives promogudes, i allò que es pot identificar com a filosofia d'acció per part dels tècnics, es basa en la igualtat d'oportunitats de participació per a tots els ciutadans sense discriminació per raó del seu origen. La funció assumida des de l'Administració local és facilitar l'accés de la població estrangera a l'oferta esportiva existent, com qualsevol altre ciutadà. Aquest procés es basa en "obrir les portes" a tots i intentar sensibilitzar o normalitzar els estrangers per facilitar i promoure aquesta participació.

D'acord amb allò que s'ha vist a la secció 2.3, les actuacions basades en objectius de cohesió social i integració d'estrangers es poden considerar característiques d'una aproximació amb un cert

caràcter assimilista en què l'oferta esportiva es manté i la població estrangera s'adapta a aquesta oferta canviant els seus hàbits.

Com a conseqüència d'aquesta aproximació assimilista al fenomen de la immigració, es poden plantejar situacions en què la població estrangera es nega, desconeix o no aconsegueix adaptar-se a l'oferta esportiva local (vegeu secció 3.2.3). Estudis previs (Mosely et al. 1997) destaquen el fet que, davant d'aquestes situacions, la població estrangera pot optar per organitzar les seves pròpies activitats, jugar a esports autòctons en el si de les seves comunitats o participant en esports que també són practicats per la comunitat local (futbol, sobretot) de forma segregada en espais públics informals.

Per això, s'identifica la necessitat urgent d'establir objectius coherents basats en la investigació sistemàtica de la nova realitat multicultural esportiva a la qual s'enfronta l'Administració local a la província de Girona. La formulació i la implementació de polítiques adequades en l'àrea de la pràctica esportiva en el context multicultural necessita un coneixement previ de les necessitats dels ciutadans nous. També s'identifica la necessitat de promoure la transversalitat per assolir una política consistent i coherent.

Fins ara, les accions de l'Administració local se centren en l'acollida d'estrangers i en garantir que es cobreixen les seves necessitats bàsiques. Amb tot, el desenvolupament de comunitats estables d'estrangers porta a la necessitat de posar més èmfasi i esmerçar més recursos en la integració social y cultural. L'esport pot ser una eina poderosa en aquest procés, però li cal una aproximació més estratègica i planificada amb objectius ben definits.

La magnitud del repte que planteja la immigració a la província de Girona, i el canvi social resultant, exigeix una resposta coordinada per part de l'Administració local per tal d'aclarir posicions i omplir el buit.

3.2.2. Hàbits i participació esportiva

Un dels resultats a destacar de l'anàlisi portada a terme sobre la percepció dels hàbits i participació esportiva de la població estrangera per part de l'Administració pública és l'opinió generalitzada sobre la poca formació esportiva que té la població estrangera que arriba a Catalunya, tot i que, en canvi, sí que tenen una gran afició per l'esport, sobretot, pel futbol.

En aquest sentit, la manca de "cultura esportiva" fa referència a les diferències culturals en els hàbits esportius i al fet que molts estrangers vinguin de països amb sistemes esportius molt diferents als existents a Catalunya o que no tenen sistemes esportius formals.

Aquesta percepció no necessàriament ha de respondre a la realitat de la pràctica esportiva per part de la població estrangera, sinó també a una manca de coneixement sistemàtic i/o aprofundit del

col·lectiu. Les actuals estadístiques d'hàbits esportius de la població no reflecteixen les característiques pròpies de la població estrangera.

Des de la perspectiva de l'Administració local, aquesta manca d'hàbit esportiu es reflecteix en la participació de la població estrangera en general, però hi ha especificitats depenent de la procedència, del gènere o de l'edat.

Joves

Encara que des de l'Administració pública la pràctica esportiva es percep com un element positiu per a la població en general, es treballa principalment a partir de la base que l'esport pot ser més beneficiós per al col·lectiu de joves.

Als municipis de Salt i Olot, un dels objectius principals que s'ha establert des dels ajuntaments és iniciar els nens i nenes en activitats esportives, integrant-los en una pràctica esportiva lliure per facilitar-ne la incorporació gradual a les entitats esportives. El motiu principal que ha portat a aquesta actuació és reduir la baixa participació d'infants estrangers en activitats extraescolars.

Aquest baix nivell de participació de la població estrangera jove en les activitats extraescolars es percep també en les activitats esportives en general i va acompanyat d'un alt nivell d'abandonament.

Una de les iniciatives promogudes en aquest àmbit són els casals esportius d'estiu adreçats a infants i adolescents i organitzats per l'Ajuntament de Salt, en què els més menuts fan activitats lliures i els més grans participen en un esport més organitzat. Des del Departament de Serveis Socials de l'ajuntament s'ha ofert beques a alguns infants per facilitar-los-hi la participació i superar barreres econòmiques. Aquest tipus d'activitat pot ser un bon punt d'acollida esportiva per als nens i nenes.

Un altre exemple de suport econòmic a la participació de joves són les beques que s'ofereixen des de l'Ajuntament de Castelló d'Empúries de cara a la participació de la població estrangera en equips de futbol. L'objectiu que va portar a l'establiment d'aquestes ajudes va ser prevenir la creació de grups basats en la nacionalitat –una tendència detectada des de l'Administració– promovent la interacció de la població estrangera amb joves autòctons.

Des de l'Ajuntament d'Olot s'ha col·laborat amb un esplai adreçat a infants, principalment estrangers, amb l'objectiu primordial de promoure la pràctica de la natació –un dels esports poc practicats per aquest col·lectiu– però com a punt de trobada amb altres nens i nenes de la comunitat.

En general, la inclusió d'infants estrangers en l'esport és una prioritat als municipis analitzats, però hi ha diverses vies d'acció per aconseguir-ho: a través de les activitats escolars i els casals. Un dels reptes que es planteja a l'Administració és assegurar la continuïtat de la participació esportiva d'aquests infants en els clubs i associacions esportives.

Procedència

Respecte a la incidència de la procedència de la població estrangera en els seus hàbits esportius, l'anàlisi portada a terme permet identificar dos fenòmens d'agrupació. Per una banda, l'organització d'activitats esportives dins de les mateixes comunitats. I, per una altra banda, la creació de clubs i dinàmiques de pràctica esportiva al voltant d'esports autòctons.

Els resultats d'aquest estudi confirmen la tendència de determinades nacionalitats o cultures a reunir-se per practicar activitats esportives d'equip, principalment el futbol. A Figueres en trobem un exemple entre la població d'origen Bolívia que atesa la seva gran afició al futbol, s'organitzen com a grup i fan partits i eliminatòries entre ells.

A més de la cultura del futbol de la població estrangera procedent de països sud-americans, destaca la gran afició de la població marroquina per aquest esport, per exemple en el cas de Castelló d'Empúries.

Segons un tècnic de l'Ajuntament de Figueres, el costum d'organitzar equips dins dels seus col·lectius sovint es desprèn del fet de la manca de contacte entre persones de diferents procedències. A això s'hi ha de afegir la tendència a l'agrupament per orígens en el moment de l'arribada, la qual cosa no facilita la interrelació amb altres col·lectius.

Malgrat això, posteriorment, alguns col·lectius mostren una certa voluntat de disputar partits contra grups de diferents procedències. Aquest és el cas d'un grup de persones sub-saharianes que s'han posat en contacte amb un club de futbol d'Olot per organitzar activitats de forma conjunta.

A Castelló d'Empúries, una de les activitats que té un nivell més alt de participació d'estrangers són els campionats de futbol cinc de l'estiu que reuneixen participants de totes les nacionalitats. Aquesta activitat, organitzada des de l'àrea d'esports de l'Ajuntament, sol comptar amb patrocinadors de comerços de la ciutat, que, en algunes ocasions, exigeixen que la composició dels equips sigui multicultural.

L'existència de col·lectius significatius de població estrangera que tenen esports propis de la seva cultura ha portat a l'establiment de clubs o altres pràctiques organitzades d'esport entre els membres d'aquesta comunitat. Un exemple d'això és el club Kabbadi que s'ha constituït al municipi d'Olot i del qual en formen part membres de la comunitat índia.

El desconeixement per part de l'Administració local dels esports autòctons dels seus nous veïns dificulta, en certa mesura, l'accés a espais on poder-los practicar i fa palesa la manca d'oferta esportiva.

Gènere

L'anàlisi portada a terme de la percepció dels hàbits esportius des de la perspectiva de l'Administració pública, palesa una gran absència de dones en l'àmbit esportiu. Els hàbits de pràctica esportiva de les dones estan estretament lligats a les seves cultures d'origen, que en alguns casos limiten la pràctica esportiva.

Com comenta el tècnic de joventut l'Ajuntament de Castelló d'Empúries, les nenes d'entre 10 i 12 anys d'origen marroquí participen puntualment en alguna activitat atlètica, però posteriorment aquesta pràctica es redueix i desapareix. Respecte al col·lectiu de dones adultes, la seva participació se centra en cursos o activitats de caràcter esportiu-cultural de dansa, capoeira o tai-txi, en combinació amb activitats o cursos enfocats a facilitar-los l'accés al treball.

La falta de participació esportiva de les dones estrangeres es relaciona, per una banda, amb l'escassetat d'oferta esportiva femenina en general i amb la manca d'hàbits esportius d'aquestes dones.

Com a conclusió, podem dir que des de la perspectiva de l'Administració local dels municipis inclosos en aquest estudi, la pràctica esportiva de la població estrangera es caracteritza per:

- Una falta de cultura esportiva que demana una normalització;
- Una gran afició a l'esport entre la població estrangera, sobretot al futbol, però també en alguns casos a esports autòctons;
- La necessitat d'incloure els joves i les dones en la participació esportiva, com a prioritat.

Tal com es descriu a la secció 3.2.1, en la majoria de casos, llevat dels casals d'estiu, el paper dels ajuntaments en la realització d'aquestes activitats és indirecta, ja que assumeix la funció de 'facilitador' o col·laborador de les entitats implicades.

Mentre que per als joves estrangers sembla que hi ha una oferta esportiva relativament desenvolupada a través de les activitats escolars i extraescolars, es pot identificar una manca de consideració envers les necessitats de la població adulta en termes esportius i un desconeixement de les seves pràctiques esportives ètniques. Les escoles són un punt de referència important per als infants i una oportunitat d'integrar-se socialment i culturalment. No existeix cap punt d'acollida tan complet per als adults, els quals, molt sovint han de fer front a responsabilitats laborals i familiars, i a unes barreres culturals que limiten les seves possibilitats de practicar l'esport.

Tenint en compte que les dones, i principalment, els joves estrangers semblen ser les prioritats per als ajuntaments, es recomana portar a terme una investigació sobre les necessitats esportives de la població adulta. La seva participació en la societat civil és essencial per assegurar la cohesió social, i l'esport pot tenir un paper clau en aquest sentit.

3.2.3. Barreres a la participació

Un dels temes prioritaris identificats per tots els municipis analitzats ha estat la superació de les barreres de participació esportives a les quals s'enfronta la població estrangera. Aquesta anàlisi se centra en les barreres identificades per part de l'Administració pública i les possibles estratègies o actuacions de cara a superar-les. És important destacar que, potser, no es tracta de les barreres reals i que potser els estrangers n'identificarien altres, això es podria descobrir amb una recerca més aprofundida (vegeu secció 3.2.1).

Les principals barreres a la participació esportiva identificades són:

- Barrera econòmica;
- Accés a les instal·lacions esportives municipals i manca de recursos municipals;
- La formalitat i l'ús de les instal·lacions municipals;
- La voluntat dels clubs, entitats i associacions esportives locals;
- Informació;
- Manca d'oferta extraescolar;
- Manca d'espai públic;
- Conflicte i cohesió social;
- Autoexclusió;
- Gènere i exclusió de la dona.

Barrera econòmica

Una de les principals barreres a la participació és l'econòmica. La situació econòmica en la qual es troben un percentatge important de població estrangera, principalment en el moment d'arribar a Catalunya, dificulta l'accés a pràctiques esportives que impliquen un cost econòmic.

Aquesta situació comporta que algunes entitats esportives, que depenen dels ingressos que generen els seus abonats, no considerin la inclusió de persones amb pocs recursos perquè implicaria acceptar l'eventualitat que no complissin pel que fa al pagament de les quotes.

Per facilitar l'accés a la pràctica esportiva a persones amb un baix poder adquisitiu, des de les administracions locals es promouen programes de beques i ajudes. Entre els municipis analitzats trobem diversos exemples d'aquests programes.

L'Ajuntament d'Olot concedeix ajudes i beques destinades a la pràctica esportiva dels infants estrangers amb problemes econòmics a la família. A través d'aquesta iniciativa, també es pretén

millorar els hàbits d'implicació dels pares en la pràctica esportiva dels seus fills (per exemple, acompanyant-los als partits) .

L'Ajuntament de Salt subvenciona el 80% del cost d'un programa d'activitats extraescolars que inclouen activitats lúdiques, esportives, tallers, informàtica, reforç escolar, etc. Aquest programa va encaminat a fomentar la participació dels nens i nenes estrangers en activitats extraescolars —una de les mancances més importants que s'ha detectat— i a la superació de la barrera de participació econòmica mitjançant la subvenció. Per participar en el programa, l'alumne ha de pagar una quota simbòlica a través de la qual es busca un cert nivell de compromís amb l'activitat per part de la criatura.

Una altra actuació promoguda pel Departament de Serveis Socials de l'Ajuntament de Salt és concedir beques per facilitar la participació en casals d'aquelles criatures de famílies amb problemes econòmics.

Des de l'Ajuntament de Castelló d'Empúries també es planteja la concessió d'ajudes a les entitats per promoure la participació d'un nombre d'estrangers més gran. Amb tot, en algunes ocasions aquestes actuacions no es poden portar a terme, ja que les influències entre les entitats esportives i l'ajuntament impossibiliten la imparcialitat del repartiment.

Accés a les instal·lacions esportives municipals

A tots els municipis analitzats hi ha molta pressió per utilitzar les instal·lacions municipals en hores punta (les tardes i els caps de setmana). Durant aquests períodes, les instal·lacions municipals estan gairebé sempre ocupades pels equips federats del municipi amb un calendari, per la qual cosa, l'accés lliure a aquestes instal·lacions és pràcticament impossible si no s'està organitzat com a club o associació.

Al municipi de Salt hi trobem una situació de competència per a l'ús de les instal·lacions i de conflicte amb les entitats esportives degut a l'ús que determinats grups de població estrangera fan de les instal·lacions sense complir la normativa de sol·licitud i usant-les sense permís.

En algun cas, l'Ajuntament de Figueres ha intervingut en la mediació per possibilitar l'ús d'algun espai per a la pràctica esportiva responent a la demanda d'un grup concret. Un exemple d'aquesta mena d'intervenció es va portar a terme mitjançant la instal·lació de lavabos clínics i regulació d'horaris en un camp de futbol d'una escola privada que estava essent utilitzada per un grup de bolivians i de senegalesos.

En alguns municipis s'identifica la manca d'instal·lacions adequades per a la població en general, com és el cas de Castelló d'Empúries que no disposa de piscina pública. En altres municipis hi

destaca, a més de la falta d'instal·lacions, la manca de recursos en general per organitzar activitats que incloguin la població estrangera.

La formalitat i l'ús de les instal·lacions municipals

Les limitacions d'accés a les instal·lacions per part d'equips integrats per estrangers reclamen, tal com s'ha dit a l'apartat anterior, un procés administratiu de constitució de clubs. Tot i que des d'alguns municipis, com és el cas de Salt, s'ofereix informació sobre els tràmits que cal fer, sembla que aquest procés es percep per part dels estrangers com una barrera a la pràctica esportiva per diverses raons, com ara la regulació de papers i el desconeixement de l'idioma i/o dels processos administratius.

L'objectiu d'incloure estrangers dins del sistema federat esportiu de Catalunya sembla que no es fa realitat als municipis representats en aquest estudi. A l'hora de federar-se com a individus, els esportistes s'enfronten als mateixos problemes als quals han de fer front els equips per constituir-se en clubs. Tot i que des de la Secretaria d'Esports de la Generalitat de Catalunya es constata que no hi ha barreres per federar-se, la percepció per part dels estrangers de la necessitat d'iniciar un procés administratiu per poder practicar un esport —després de l'experiència de la regulació— pot ser poc atractiva, sobretot quan, de fet, hi ha oportunitats de jugar sense federar-se. Així mateix, des d'algunes administracions locals com l'Ajuntament de Girona, es percep l'estructura federada com un fre a la participació esportiva.

La incorporació de persones estrangeres en entitats, clubs i associacions té com a objectiu la integració, però també una normalització de la pràctica esportiva dels estrangers. La possible regularització dels equips estrangers i el consegüent augment en la demanda per fer ús de les instal·lacions, des de l'Ajuntament de Salt es percep com un risc que la situació esdevingui insostenible per al municipi, i és que, això exigiria una ampliació de les instal·lacions i un increment important de recursos per gestionar-les. En aquestes circumstàncies, sembla que la inclusió d'equips d'estrangers en el sistema federatiu no sigui de l'interès del municipi.

La voluntat dels clubs, entitats i associacions esportives locals

Tots els entrevistats coincideixen en què la millor opció per poder participar en activitats esportives és a través de la incorporació a clubs i entitats ja existents al municipi. Però, per exemple en el cas de Salt, hi ha clubs més receptius i oberts a incorporar persones d'origen estranger que altres. En aquesta situació, el paper que pot tenir l'Administració és limitat, ja que es tracta d'entitats i associacions privades. Un exemple d'això el trobem a Castelló d'Empúries on hi ha associacions que apleguen només persones autòctones, creant situacions d'exclusió i discriminació.

L'Administració local de Salt, per exemple, percep un interès per part dels clubs i associacions locals per jugadors estrangers només quan són molt bons. En aquests casos no hi ha cap barrera que impedeixi la seva participació i el jugador rep tot el suport necessari per federar-se i competir.

Informació

La comunicació és clau en l'organització de qualsevol mena d'activitat o programa esportiu. Quan s'ha de comunicar un missatge a múltiples cultures, aquest procés es complica. A banda de problemes idiomàtics, com els que trobem al municipi d'Olot, que poden ser importants amb una població adulta de col·lectius relativament acabats d'arribar, hi ha diferències culturals i religioses que poden provocar una mala comunicació del missatge i confusió o, fins i tot, conflicte.

Al municipi de Figueres la difusió d'informació del servei d'esports se sol adreçar a les associacions, la qual cosa implica que els estrangers que no estan associats troben més dificultats d'accés a aquesta informació. Les vies de comunicació establertes per l'ajuntament poden variar quan es tracta d'adreçar-se a col·lectius d'estrangers. Per a l'ajuntament pot resultar molt més difícil arribar a aquests col·lectius amb missatges comprensibles, sobretot si no utilitzen les instal·lacions esportives. Això implica més inversió de recursos i col·laboracions amb associacions en la construcció i difusió del missatge.

Manca d'oferta extraescolar

Als municipis d'Olot i Salt es detecta un dèficit en la participació en activitats extraescolars dels nens i nenes estrangers. Com a conseqüència de la tendència a la concentració de població estrangera en determinades zones de les ciutats (per exemple, als centres històrics), les escoles d'aquestes zones tenen percentatges alts d'alumnat procedent de països estrangers, s'hi fan —segons els entrevistats— poques activitats extraescolars, i no hi ha associacions de pares (AMPA) que s'ocupin d'organitzar-les. En aquest sentit, la manca d'implicació dels pares d'alumnes estrangers es presenta com una barrera a la participació dels seus fills.

A Figueres, des de l'ajuntament s'ofereixen diverses subvencions anuals a entitats que treballen amb població estrangera i a associacions de pares d'escoles amb un gran nombre de nens i nenes estrangers, destinades a facilitar l'adquisició d'equipaments esportius i promoure la participació.

Un exemple d'activitat extraescolar portada a terme a Olot és el projecte "Matinals esportives", en el qual hi participen diverses escoles, que consisteix a fer sessions de diferents esports extraescolars (bàsquet, voleibol, hoquei, atletisme, futbol i natació) i en organitzar activitats conjuntes. Un dels objectius del programa és la integració i promoció de la pràctica esportiva entre la població estrangera del municipi.

Als municipis de Salt, Olot i Figueres trobem alternatives a la dependència de les AMPA i a l'organització d'activitats formals extraescolars. Aquestes iniciatives consisteixen en obrir els patis de les escoles municipals per a pràctiques esportives per lliure, a tots els nens i nenes que ho vulguin, sense distincions, i sota la supervisió d'un educador. Els objectius d'aquestes iniciatives

són facilitar la cohesió social dels grups i crear un hàbit esportiu per facilitar una posterior incorporació a les entitats esportives existents.

Manca d'espai públic

Un dels problemes principals que es detecten en tots els casos d'estudi és la manca d'espais públics adequats per a la pràctica esportiva entre els estrangers i la població en general. Ateses les barreres (reals o percebudes) a la participació federativa, els estrangers tendeixen a reunir-se per jugar a esports com ara el futbol o voleibol en espais públics com parcs o instal·lacions esportives públiques (per exemple, pistes de futbol sala) al carrer.

En el cas de la ciutat de Girona, atès l'ús i l'ocupació de les instal·lacions per part d'equips federats, els estrangers se solen reunir i jugar a la riera del riu Ter i poden autogestionar l'espai i l'activitat esportiva. A Salt, hi ha alguna pista esportiva d'accés lliure per practicar principalment futbol sala i bàsquet que, sobretot els caps de setmana, s'omple d'immigrants que organitzen les seves pròpies minilligues.

Conflicte i cohesió social

L'ús d'espais públics per a la pràctica esportiva per part dels estrangers en ocasions crea conflicte veïnal. A Salt, per exemple, hi ha espais públics en els quals es preveia la instal·lació d'equipaments esportius d'ús lliure i els veïns de la zona han pressionat l'ajuntament per evitar-ho. Segons un tècnic de l'ajuntament, l'argument principal dels veïns és que aquest ús de l'espai és conflictiu i que simplement, i potser això és més preocupant per al municipi, no volien població estrangera.

Autoexclusió

La segregació de la participació esportiva per nacionalitats o grups ètnics representa una doble exclusió social. En primer lloc, l'exclusió de grups d'estrangers del sistema formal esportiu i de clubs i instal·lacions. Però, en segon lloc, es pot identificar una autoexclusió per part d'alguns dels grups d'estrangers que només hi volen participar amb membres de les seves comunitats i no volen barrejar-se amb altres cultures.

A l'estudi s'ha detectat la formació d'associacions o equips ètnics per participar i organitzar activitats esportives separades de la resta de col·lectius, la qual cosa no deixa de ser una barrera per a la cohesió social i la participació federada.

A Castelló d'Empúries, amb un percentatge elevat de ciutadans procedents d'altres països de la Unió Europea, s'identifica una altra forma d'autoexclusió. Encara que els col·lectius d'estrangers europeus estan més integrats econòmicament pel seu elevat poder adquisitiu, socialment estan totalment exclosos perquè desconeixen l'idioma i no participen en cap activitat esportiva.

Gènere i exclusió de la dona

Un dels resultats més destacats d'aquesta investigació és la gran absència de la dona estrangera en l'esport, i l'organització d'activitats esportives per a dones estrangeres tampoc no sembla ser prioritat per als municipis actualment.

D'acord amb la percepció d'alguns tècnics, la participació i l'hàbit esportiu de les dones estrangeres és molt reduït. La raó principal per explicar la baixa participació són les diferències culturals entre els estrangers i les seves tradicions en termes de relacions entre gèneres. El grup prioritari que s'identifica en situació de més exclusió és el de les dones musulmanes.

L'Ajuntament de Salt rep sol·licituds per utilitzar la piscina en horaris concrets per a dones magrebines que necessiten unes circumstàncies específiques per a la pràctica d'aquest esport, per exemple, l'absència d'homes. Des de l'ajuntament es va denegar la sol·licitud en considerar que implicaria una discriminació positiva davant d'altres grups.

Tal com s'explica a la secció 2.2 les dones estrangeres, molt sovint, s'enfronten a múltiples factors que les exclouen de la participació ciutadana. Alguns d'aquests factors són: treballar en condicions precàries i inestables, tenir responsabilitats domèstiques i familiars, pertànyer a una ètnia minoritària i ser discriminada, o, simplement, ser dona en el context de les seves cultures amb les restriccions socials que pot implicar.

Com a síntesi, podem dir que la majoria dels entrevistats creuen que als estrangers els manca una gran formació esportiva, però mitjançant la pràctica esportiva, que comporta una normalització a través del treball en equip i pel que fa a valors i actituds, s'estableixen relacions de proximitat molt grans. Hi ha consens en valorar l'esport com una alternativa molt vàlida i un procés pràctic i real.

Les barreres principals es perceben des de l'Administració pública com una barreja entre les diferències culturals que poden ser superades amb processos de normalització i sensibilització, i de barreres pràctiques relacionades amb una falta de recursos econòmics i amb processos administratius / federatius.

Es pot destacar l'autoexclusió com una barrera difícil de superar si una persona o grup d'estrangers es resisteix a la integració i no vol participar en la societat civil. Sembla que aquest fenomen pot desembocar en la creació de guetos que solen estar concentrats en zones geogràfiques i que afecta a alguns dels estrangers europeus que van a viure, per exemple, a la Costa Brava i no es proposen una integració en la comunitat local. L'Administració local ha de decidir si considera aquests grups prioritaris, o no, de cara a les seves polítiques. La posició dels ajuntaments entrevistats en aquest estudi és que aquesta situació no reclama una intervenció directa, degut a l'estatus econòmic i social general del col·lectiu. Amb tot, a llarg termini, la creació

de guetos té un impacte negatiu de segregació i possible conflicte degut a una manca d'enteniment mutu.

És important destacar que una de les barreres principals actuals i per al futur és la manca de recursos per part de l'Administració pública per augmentar i adaptar les instal·lacions esportives i l'oferta esportiva a la nova realitat esportiva de les seves poblacions.

El desenvolupament de polítiques concretes facilitarà la dedicació de recursos a programes i activitats en aquest àmbit. La diversitat de la demanda esportiva en comunitats multiculturals i l'augment del nivell de formalització de les entitats esportives promogudes per estrangers, poden desembocar en una pressió més important sobre les instal·lacions esportives municipals.

3.2.4. Transversalitat

El *Pla de Ciutadania i Immigració 2005-2008* de la Generalitat de Catalunya (Generalitat de Catalunya 2005) identifica la importància de treballar de forma transversal en la implementació de les polítiques d'immigració. Tots els municipis inclosos en aquest estudi comparteixen aquesta prioritat i aposten per la transversalitat interdepartamental com una forma estratègica per a la implementació de polítiques d'immigració en l'àmbit local. Amb tot, els resultats d'aquesta anàlisi constaten que la transversalitat només existeix parcialment en la realitat dels municipis, tant la vertical (amb nivells d'administració superiors) com l'horitzontal (entre departaments i àrees de la mateixa administració).

En l'àmbit local, treballar de forma transversal horitzontal significa una col·laboració amb la Diputació de Girona, la Generalitat de Catalunya, el Govern central o la Unió Europea. Treballar de forma horitzontal implica, principalment, col·laboracions entre departaments amb objectius comuns, en aquest cas, els departaments d'esport, educació i benestar social.

Transversalitat vertical

Pel que fa a la transversalitat vertical, els municipis analitzats posen de relleu la poca implicació de la Diputació de Girona en el tema de la immigració en general. La inexistència d'un departament o àrea dedicada a temes relacionats amb la immigració en l'organigrama de la Diputació de Girona porta a una manca d'implicació administrativa en aquest tema, així com a una manca de transversalitat i de recursos, molt necessaris per fer front a aquest fenomen social.

De fet, els entrevistats, sobretot els tècnics d'immigració, identifiquen dos punts de referència principals a Catalunya en relació amb el tema d'immigració i esport que tenen un paper important en la realització d'un treball transversal vertical.

Un d'aquests punts de referència és el Servei d'Esports de la Diputació de Barcelona, un organisme que fa molts anys que està implicat en aquesta línia i que ha portat a terme multitud

d'accions i d'iniciatives que s'expliquen més detalladament a l'apartat 2.4. Entre els resultats de l'activitat que es porta a terme des d'aquesta administració, en destaquen els obtinguts a partir de la promoció de l'acció entre municipis en xarxa que ha creat les sinèrgies necessàries per treballar més eficaçment i compartir experiències i coneixement.

Un altre dels punts de referència identificats per alguns dels municipis és la Secretaria per a la Immigració de la Generalitat, a la qual se li reconeix un paper clau en l'establiment del marc d'actuació a Catalunya. Per exemple, des de l'Ajuntament de Figueres es valora la relació prou fluida que la Secretaria manté, mitjançant el seu coordinador provincial, amb molts dels municipis analitzats. Un altre aspecte que es destaca és la creixent solidesa de la relació gràcies a la funció que exerceix la Secretaria com a punt d'informació i suport, una relació que prèviament s'establí únicament des dels Consells Comarcals. Això implica bastir una xarxa molt més àmplia, no només en l'àmbit comarcal o provincial, sinó també autonòmic.

A banda d'això, els Consells Comarcals actuen com l'entitat administrativa més propera als diferents municipis, i mitjançant els plans comarcals d'immigració es creen programes comuns. D'aquesta manera es van complementant, poc a poc, els plans d'immigració, tant comarcals com generals, amb les accions i les iniciatives relatives a la immigració.

Al voltant d'aquests dos eixos es va construir una xarxa que abraça des de diversos municipis fins a Consells Comarcals. Per exemple, el Consell Comarcal de l'Alt Empordà disposa del *Pla Territorial de Ciutadania i Immigració* basat en cinc serveis estratègics en els quals hi participen les diferents administracions. Aquests serveis estratègics són: Servei de sensibilització i formació, Servei d'informació estadística sobre estrangeria i immigració, Servei d'assessorament tècnic i suport en temes d'immigració, Servei de suport a l'acollida de persones immigrants i Servei de mediació intercultural i traducció.

Transversalitat horitzontal

Amb l'objectiu d'aprofitar les sinèrgies entre els diferents departaments en un ajuntament, als diferents municipis analitzats s'està apostant per una transversalitat més horitzontal tot i que encara s'identifiquen algunes mancances.

L'anàlisi constata que les àrees que tenen més relació i més implicació transversal pel que fa a la pràctica esportiva en un context multicultural són les d'immigració, educació, serveis socials i esports. Alguns exemples de col·laboració entre els departaments d'immigració, esport i educació són les iniciatives d'obrir els patis de les escoles a Salt i de les Matinals Esportives a Olot. Ambdues iniciatives consisteixen en obrir els patis de les escoles per tal que els infants estrangers i autòctons puguin practicar-hi una àmplia oferta d'esports i activitats i, eventualment, participar en algun campionat entre escoles, sota la vigilància d'un educador dinamitzador.

Des de l'Ajuntament de Salt es va detectar la inexistència d'activitats esportives extraescolars organitzades per les AMPA de diverses escoles en les quals es concentra un gran nombre d'infants estrangers, per raó de la poca implicació dels pares estrangers, aquesta mainada gairebé no tenien cap possibilitat de practicar esport. Per tal de millorar aquesta situació les àrees d'esports i immigració, amb la col·laboració de l'àrea d'educació, van promoure la iniciativa de patis oberts. Mentre l'àrea d'educació cedeix espais i facilita un educador dinamitzador que coordina les activitats i organitza els grups de la manera més integradora possible, l'àrea de benestar social hi participa oferint un nombre limitat de beques per facilitar la participació de nens i nenes que no podrien participar-hi per raons econòmiques.

També s'han identificat implicacions similars des de les àrees de serveis socials per tal de fomentar o possibilitar la participació de nens i nenes que troben barreres a l'hora de participar en casals i clubs esportius. La necessitat de pagar una quota per poder-hi participar implica una barrera en alguns casos, sobretot, entre els fills d'estrangers. Cal destacar que les subvencions es perceben com un tema complex perquè poden crear rebuig i la percepció d'un cert favoritisme si només en són receptors els nens i nenes immigrants. Aquesta mena d'actuació no es practica per norma general, sinó com a accions puntuals en casos especials.

A l'hora de treballar de forma transversal horitzontal, hem de destacar la figura del tècnic d'immigració, que, per exemple, als municipis d'Olot i de Figueres, tenen un paper clau perquè faciliten la feina entre departaments. El fet de comptar amb un expert en el tema de la immigració, amb vincles i contactes a les comunitats d'estrangers que constitueixen un pont important entre aquestes comunitats i l'ajuntament, es pot considerar un element vital per al departament d'esports quan es proposa desenvolupar i implementar polítiques d'esport en un context multicultural.

Malgrat que els diversos departaments implicats en el tema de la immigració han començat a treballar en determinades activitats de forma conjunta, els resultats de l'anàlisi no permeten identificar un treball de transversalitat horitzontal de forma integral. Alguns dels funcionaris entrevistats fan referència a la falta de coneixement del treball dels altres departaments, i la sensació d'aïllament departamental continua essent una realitat.

Els actors de dins de l'administració tenen com un dels seus objectius principals treballar de forma transversal amb el tema de la multiculturalitat en general, seguint les polítiques de la Generalitat com a marc principal.

Amb tot, la transversalitat s'entén com un procés en el qual els municipis estan fent els primers passos en l'àmbit de l'esport en el context multicultural. En termes de la transversalitat horitzontal, sobretot d'esports i educació s'ha començat a treballar conjuntament en algunes iniciatives. La clau per millorar les relacions i l'eficàcia i l'eficiència del treball entre departaments és, evidentment, la comunicació. El simple fet de tenir informació sobre els plans i les activitats d'altres departaments

és necessari per identificar oportunitats de col·laboració i maximitzar l'ús dels escassos recursos disponibles.

En termes de transversalitat vertical, s'han identificat algunes barreres importants al desenvolupament d'una política coherent sobre la pràctica esportiva en un context multicultural a la província de Girona. La barrera principal és la falta de coordinació entre municipis i comarques. S'identifica una oportunitat important per a la Diputació de Girona en assumir el paper de fomentar xarxes d'acció entre municipis en aquesta àrea. Tot i que es reconeixen les diferències que hi ha, les accions promogudes des de la Diputació de Barcelona poden servir com un exemple de bones pràctiques per a altres províncies a Catalunya, incloent-hi Girona.

En l'àmbit autonòmic, es percep que cada vegada s'estan destinant més recursos a la pràctica esportiva com un element per facilitar la cohesió social. Els municipis han d'aprofitar aquestes oportunitats per obtenir recursos. Per això cal que la informació sigui fluida entre la Generalitat i els municipis, i la Diputació també podria facilitar-ho. A més, atès que aquest procés implica una despesa de recursos per part del municipi, convé assegurar que el procés sigui eficaç.

De fet, l'assignació de recursos, no tan sols a la implementació d'activitats sinó també al desenvolupament de sistemes de comunicació entre departaments, ha de ser una prioritat.

Per concloure, a partir de les dades obtingudes en aquest estudi s'ha identificat múltiples oportunitats per a la formulació i implementació de polítiques esportives en un context multicultural en el qual la transversalitat horitzontal i vertical té els avantatges següents:

- **Eficàcia:** identificar i aconseguir objectius comuns entre departaments;
- **Eficiència:** maximitzar l'ús de recursos per aconseguir els objectius i evitar duplicitats de treball o la creació de 'forats negres' allà on no hi ha intervenció quan és necessària.
- **Intercanvi de coneixement i desenvolupament d'àrees d'expertise de cara a la creació d'una xarxa.** Per exemple, la combinació del coneixement de les comunitats d'estrangers per part dels tècnics d'immigració, dels contactes en el sector esportiu per part de tècnics esportius, i de l'accés a la xarxa de col·legis públics i a les seves instal·lacions per part d'educació.
- **Creació de la imatge** d'una Administració pública coordinada i coherent amb diversos punts d'accessibilitat per als estrangers.
- Augmentar les oportunitats d'aconseguir **finançament** i suport d'administracions de forma transversal vertical.

3.2.5. Xarxes socials

Tal i com hem analitzat a l'apartat 3.2.4, la transversalitat s'identifica com una de les formes de treball clau en el desenvolupament i la implementació de polítiques d'immigració. També podem

considerar l'extensió de la transversalitat a l'exterior, amb associacions, entitats externes i/o altres ajuntaments, comarques o províncies, que es poden identificar com a *stakeholders*. La promoció de la col·laboració entre l'Administració local i la xarxa associativa implica la creació i gestió de xarxes socials i la seva participació en el procés de formulació i implementació de polítiques esportives en un context multicultural.

Als municipis inclosos en aquest estudi es pot confirmar el desenvolupament actiu de relacions des dels ajuntaments amb altres actors, com ara les associacions d'immigrants, les associacions esportives organitzades per estrangers i les associacions de veïns a barris amb poblacions significatives d'estrangers. S'ha identificat, per tant, l'aparició de xarxes socials emergents a tots els municipis que formen part d'aquest estudi.

Les relacions entre diferents departaments municipals amb entitats i associacions esportives, culturals o d'estrangers són prou fluides i cooperatives. En els casos d'ajuntaments relativament petits, els contactes amb organitzacions externes es basen en relacions personals. Les relacions personals són clau a l'hora d'establir un vincle amb clubs o entitats que organitzen activitats esportives per a estrangers. El desavantatge principal d'aquesta mena de relació és el seu caràcter informal que comporta incertesa, sobretot quan es depèn d'individus concrets. Garantir la continuïtat d'aquestes relacions amb la comunitat i concertar-les amb una certa formalitat constitueix un repte per als municipis.

Els exemples dels ajuntaments de Salt i Figueres mostren una tendència a no intervenir de forma directa en l'organització d'activitats esportives o culturals, sinó que solen optar per intervencions indirectes basades en la col·laboració amb entitats externes. L'objectiu principal d'aquesta intervenció és facilitar els espais necessaris per realitzar activitats esportives i també l'ús d'instal·lacions esportives per a activitats culturals i religioses. Altres exemples d'intervenció són la concessió de subvencions i que l'ajuntament actuï com a intermediari entre les parts implicades de cara a l'organització d'activitats esportives en el si de les comunitats d'estrangers. Tot i que les relacions entre ajuntaments i entitats externes són de caràcter informal, mostren una implicació per part de l'ajuntament amb la xarxa associativa del municipi.

En els casos d'Olot i Figueres destaca el fet que les relacions entre les administracions locals i els diferents col·lectius d'estrangers se solen establir a través de la identificació de 'figures' o persones referents d'aquests col·lectius que poden actuar com a mediadores. Aquestes persones solen ser residents amb una certa antiguitat, tenen un bon coneixement de l'idioma i són identificades pels col·lectius als quals pertanyen com a referents, ja que poden facilitar-los el contacte amb els serveis que necessiten. Un exemple d'això és el col·lectiu indi resident a Olot. Els nouvinguts s'adrecen als referents del seu col·lectiu per demanar-los ajuda a l'hora de fer tràmits i a través d'ells també poden conèixer el Club de Kabaddi d'Olot, un esport tradicional de l'Índia.

A Olot i Castelló d'Empúries les Associacions de Pares i Mares (AMPA) ofereixen suport a la realització d'activitats adreçades a pares i mares d'alumnes estrangers amb l'objectiu de contribuir a la seva integració social. A Castelló d'Empúries es va organitzar una activitat amb un plantejament d'un programa de socialització, en aquest cas la majoria de pares i mares eren originaris de la Unió Europea. L'objectiu principal era mostrar els recursos i donar a conèixer la comarca i l'idioma. Tot i que feia anys que vivien al municipi, aquests pares només parlaven alemany, francès o anglès i arran de l'escolarització dels seus fills han vist la necessitat de conèixer l'entorn.

En el cas d'Olot, les activitats s'encaminaven a evitar que les dones, principalment d'origen magrebí i subsaharià es quedessin a casa tot el dia i poguessin conèixer gent. Després de deixar la mainada a l'escola, les mares acudeixen al local social del centre cívic on es fan sessions d'aprenentatge de la llengua i sobre diversos temes per tal de conèixer l'entorn. Aquestes activitats inclouen tallers de danses dels països d'origen, proposades i organitzades per les mateixes estrangeres.

A Olot, una altra de les formes identificades de col·laboració entre l'ajuntament i els ciutadans estrangers és a través de plans de desenvolupament comunitari. Aquests plans impliquen l'ajuntament, les associacions de veïns, els consells de barri i altres associacions de la zona. L'objectiu principal de la formulació d'aquests plans és millorar la situació del barri i fomentar i beneficiar la convivència veïnal. Malgrat que encara no s'ha desenvolupat cap activitat relacionada amb l'esport, des de l'ajuntament s'estan estudiant algunes possibilitats, sobretot després de l'èxit d'algunes iniciatives promogudes en l'àmbit de la convivència a les comunitats de veïns.

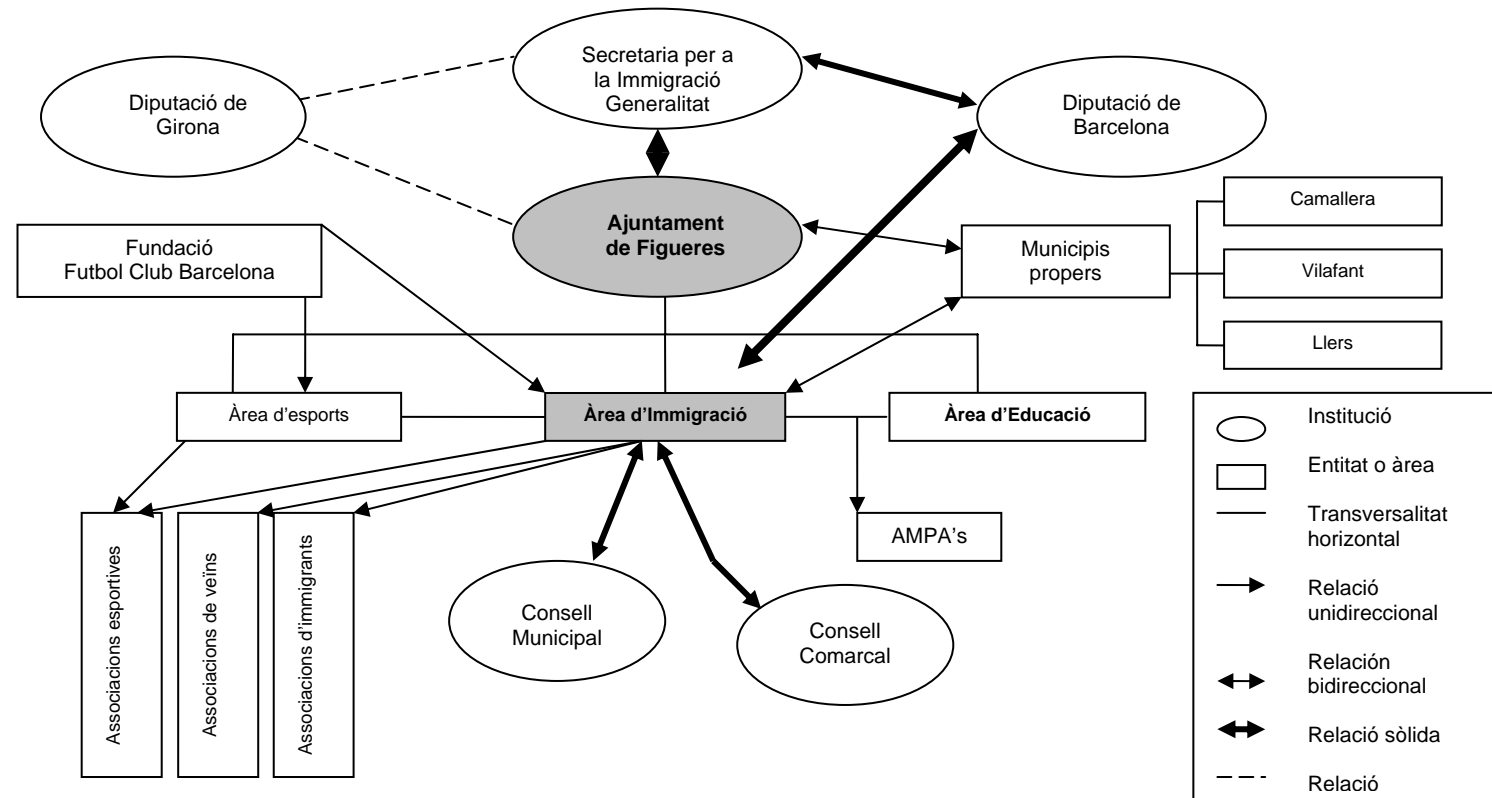
A Castelló d'Empúries, una de les iniciatives més interessants identificades és el Servei d'Atenció a l'Immigrant (SAI) que depèn de Càritas. El SAI ofereix diversos serveis que no s'ofereixen des de l'administració, però l'estudi no va identificar cap activitat vinculada amb l'esport.

Als municipis de Girona i Figueres s'identifica com una col·laboració important en temes d'esport i multiculturalitat el torneig de futbol Tot Colors, promogut per la Fundació Futbol Club Barcelona. Aquest projecte aplega diversos municipis, entre els quals n'hi ha alguns dels analitzats en aquest informe, que participen en un torneig de futbol. L'objectiu de la iniciativa és contribuir a la superació de tota mena de barreres socials i racials agrupant per raó d'una mateixa passió, el futbol, i en un mateix equip, persones que no tenen res en comú en les seves vides quotidianes, però que estan units per una mateixa afició a l'esport.

Un exemple de les diferents relacions que s'estableixen des de l'Administració local per a la promoció de la pràctica esportiva en el context multicultural tant a nivell transversal, és a dir, dins de la mateixa administració pública, com amb actors externs, es reflecteix en el sociograma que presentem a continuació sobre el municipi de Figueres.

Gràfic 4.1

Sociograma de la transversalitat a l'Àrea d'Immigració de l'Ajuntament de Figueres

Font:
Elaboració
pròpia

L'Àrea d'Immigració de l'Ajuntament de Figueres, tot i ser de recent creació, aposta i manté relacions transversals sòlides i fluïdes tant a de tipus vertical amb la Secretaria per a la Immigració de la Generalitat de Catalunya, i l'Àrea d'Esports de la Diputació de Barcelona, així com relacions de tipus horitzontal amb altres àrees de l'ajuntament i d'altres ajuntaments propers. També col·labora activament amb associacions de veïns, d'immigrants i esportives, així com el Consell Comarcal, el Consell Municipal i la Fundació del Futbol Club Barcelona.

La creació i desenvolupament de xarxes socials externes amb actors clau implicats en la gestió d'activitats esportives en les comunitats s'identifica com la via principal d'actuació per part de l'Administració local. S'opta per una intervenció indirecta per diverses raons però, principalment, pels recursos limitats que els ajuntaments poden esmerçar en el desenvolupament d'activitats específiques de pràctica esportiva en un context multicultural. A més del factor econòmic, s'identifica com una opció racional per raó de la manca d'informació de la qual disposen sobre les poblacions d'estrangers, sobretot des dels departaments d'esport. Establir contactes directes amb els líders de les comunitats que tenen un paper en l'organització d'esports, crea un pont important entre l'Administració pública i la comunitat en qüestió i permet un acostament i un millor enteniment mutu.

Els actors clau en aquest procés són les associacions d'estrangers que tenen la funció de punt de referència per a les persones que arriben a la seva nova comunitat, i de punt d'entrada a aquestes comunitats pels tècnics dels ajuntaments. A través d'aquest contacte es coneixen millor els hàbits esportius del col·lectiu i les seves necessitats a l'hora de practicar l'esport. Aquestes relacions es caracteritzen per la seva informalitat i precarietat, però hom té l'oportunitat de formalitzar aquestes relacions. El diàleg amb els col·lectius s'identifica com una prioritat per organitzar activitats adequades en el si de la comunitat. La formalitat (per exemple, en forma de reunions regulars i tallers) és una mostra de la implicació per part de les administracions i augmenta el nivell de participació política i cívica dels estrangers.

El gran repte per als municipis inclosos en aquest estudi és assegurar la participació d'actors socials de la població autòctona en el procés. El personal tècnic dels ajuntaments comenta el rebuig per part de moltes entitats esportives a l'hora d'obrir-se a estrangers, llevat en el cas que es tracti de jugadors amb un bon nivell – en aquest cas l'origen ètnic és irrellevant. A resultes d'aquesta anàlisi s'identifica la necessitat de promoure la sensibilització de les entitats esportives i la introducció d'alguns incentius per obrir-se, per exemple, en forma de subvencions o simplement reconeixement a la seva feina de cares a la cohesió social.

4 |

Conclusions i recomanacions

L'objectiu d'aquesta secció és recollir i sistematitzar les diferents conclusions dels resultats d'aquest estudi. Abans de fer-ho, és necessari reiterar les limitacions d'aquest estudi i l'abast de les conclusions. Al llarg d'aquest informe, l'objectiu ha estat representar la perspectiva de l'Administració pública, i en particular de l'Administració local, envers el desenvolupament de polítiques i accions en l'àmbit de la pràctica esportiva en el context multicultural. Els casos d'estudi proporcionen una visió més aprofundida en aquest tema i plantegen qüestions i reptes. Les fortes similituds entre els resultats dels casos d'estudi escollits permeten formular generalitzacions temptatives.

Malgrat això, és necessari reconèixer la naturalesa única dels diferents territoris, així com les situacions dinàmiques i sempre canviants en què es formen les polítiques. En global, aquesta anàlisi permet considerar fins a quin punt la política europea influencia el desenvolupament de polítiques a escala local i com forma part d'un procés més ampli de creació de polítiques públiques.

Les conclusions que presentem permetran identificar les principals característiques de la participació esportiva de la població estrangera tal i com són percebudes per part de l'Administració local, així com les barreres a la participació i com actualment s'intenten desfer. Es presenten recomanacions sobre com l'Administració local pot treballar a partir de les actuacions actuals i desenvolupar eines, sistemes i accions concretes que poden portar a l'establiment i implementació de polítiques coherents en aquest àmbit i una sèrie de recomanacions sobre com millorar el procés de formulació de polítiques per a la pràctica esportiva en el context multicultural.

Diagnòstic de la pràctica esportiva de la població estrangera

La primera conclusió en relació a la percepció per part de l'Administració pública dels hàbits esportius de la població estrangera i el relativament baix nivell de participació és la manca de cultura esportiva d'aquest col·lectiu. Aquesta observació fa referència al fet que molts estrangers no estan acostumats, no tan sols a practicar certs esports local, sinó també a allò que és socialment acceptat en relació a l'ús de les instal·lacions esportives. En particular, la població estrangera de diferents entorns culturals sovint té poc coneixement o experiència del sistema esportiu formal. La intervenció directa per part de l'Administració, l'existència d'oferta privada i el sistema de clubs i federacions esportives poden ser novetats per certs grups.

La resposta a aquesta situació per part de l'Administració local ha estat un intent per “normalitzar” el comportament esportiu per part de la població estrangera per permetre la seva integració en el sistema esportiu existent. Això s'ha dut a terme mitjançant una combinació d'activitats dirigides a “obrir les portes” a la població estrangera com a part del conjunt dels ciutadans, sense fer una discriminació positiva. Un exemple d'aquestes accions són les activitats extracurriculars a les escoles amb objectius d'incrementar la participació del jovent i combatre l'abandonament de la pràctica esportiva.

Respecte als esports ètnics que practica la població estrangera, sembla que hi ha una manca de coneixement i comprensió per part de l'Administració local sobre les necessitats d'aquests grups. Aquestes pràctiques esportives sovint requereixen instal·lacions i equipaments específics però, a l'hora, ofereixen oportunitats per a la pràctica de nous esports per part de la població autòctona. El suport per part de l'Administració local a aquestes pràctiques esportives autòctones, la seva difusió i promoció entre el conjunt de la població, i la inclusió d'aquests esports en el sistema esportiu català són algunes de les accions de caràcter bidireccional que cal promoure per protegir la diversitat cultural.

La inclusió de la dona estrangera en la pràctica esportiva no s'ha identificat com a prioritat per part de les administracions locals analitzades. Degut a les múltiples barreres a què s'enfronta aquest col·lectiu i el seu potencial a formar part dels membres més exclosos de la societat, la dona estrangera hauria de ser considerada un grup prioritari en el desenvolupament d'actuacions en aquest àmbit.

En termes de promoure la interacció entre cultures, s'identifiquen oportunitats per utilitzar les festes autòctones (locals, religioses o culturals) i dels diferents grups de població estrangera (per exemple el Ramadà, el Divali o els dies nacionals) per incorporar activitats esportives i promoure la pràctica per totes les edats o gèneres.

Formulació i implementació de polítiques

Tal i com s'ha afirmat en el capítol 2, no existeix una política definida en l'àmbit europeu, i la Unió Europea deixa la responsabilitat per al desenvolupament i implementació de polítiques en aquest àmbit als Estats membres. Malgrat això, la Unió Europea s'ha posicionat identificant la necessitat d'intervenció per incloure socialment la població estrangera mitjançant la pràctica esportiva, integrar els estrangers en les comunitats local i utilitzar l'esport en la lluita contra el racisme i la xenofòbia.

La posició de la Unió Europea en relació al paper de l'esport en la inclusió social de la població estrangera mitjançant l'esport queda reflectida en el *Pla de Ciutadania i Immigració 2005-2008* de la Generalitat de Catalunya, punt de referència clau per a l'Administració local per a la planificació de l'oferta esportiva, tot i que el paper de l'esport es limita als joves.

Tot i això, el procés polític identificat en relació a la pràctica esportiva en un context multicultural en els casos d'estudi analitzats es troba encara en la seva infància. Les posicions adoptades per les àrees d'esports dels ajuntaments es poden identificar com una barreja de pluriculturalisme i integració. L'aproximació pluricultural es pot considerar, fins a cert punt, com una segregació entre grups d'estrangers, i entre la població estrangera i autòctona. Sembla que existeixi un cert desenvolupament per separat, tot i que aquest no és un dels objectius de l'Administració local sinó, més aviat, conseqüència d'una intervenció limitada, que sembla ser resultat d'una manca de recursos. Malgrat això, aquesta aproximació pluricultural no comporta polítiques de suport als esports minoritaris que practiquen els estrangers. Els exemples d'accions per integrar la població estrangera es basen en el principi d'igualtat d'oportunitats per a tothom, sense discriminació. Això comporta l'adaptació de la població estrangera a l'oferta esportiva local.

Degut a l'acceleració dels fluxos migratoris en aquesta província, potser no sorprèn que els responsables de l'Administració local adoptin posicions reactives que sovint impliquen una improvisació en l'absència d'una política definida. Les aproximacions de gestió utilitzades per implementar accions en la pràctica esportiva en un context multicultural identificades en aquest estudi són la transversalitat i el treball en xarxes socials.

La transversalitat horitzontal ofereix una oportunitat per obtenir recursos i *expertise* per treballar de forma més efectiva i eficient. Els principals actors que participen en aquest procés són les àrees d'esport, educació i serveis socials, així com els tècnics d'immigració. Malgrat això, s'ha de destacar que el treball transversal encara es troba en una fase inicial de desenvolupament i sembla que es porta a terme de forma *ad hoc* i informal.

En els casos d'estudi analitzats, la transversalitat vertical es centra en el contacte regular entre l'Administració local i la Generalitat de Catalunya per oportunitats de finançament per programes d'integració i altres subvencions. La principal preocupació és el poc protagonisme de la Diputació de Girona, que sembla jugar un paper limitat, o no jugar-ne cap, en el desenvolupament i implementació d'accions polítiques en aquest àmbit. L'oportunitat de treballar en una xarxa d'administracions locals encara no s'ha desenvolupat i els ajuntaments sovint actuen de forma aïllada, utilitzant la Diputació de Barcelona com a punt de referència. El plans comarcals d'immigració i la figura d'un tècnic d'immigració d'àmbit comarcal és un pas important però les responsabilitats d'aquest càrrec inclouen un ampli ventall d'activitats i àrees d'intervenció polítiques, entre les quals hi ha l'esport.

El treball en xarxes socials s'identifica, en general, com a punt fort de l'acció de l'Administració local. Actuar a través d'associacions és una bona pràctica que implica que l'Administració local adopti un paper de facilitador en el suport financer, logístic i tècnic de l'acció no governamental en aquest àmbit. Malgrat això, aquestes xarxes sovint són relativament fràgils degut a la seva

naturalesa informal i a la seva gestió de forma interpersonal, que sovint es basa en relacions individuals.

Recomanacions

L'Administració local hauria de portar a terme **estudis sobre els hàbits esportius i les necessitats de la població immigrant** per tal d'establir polítiques concretes i desenvolupar indicadors que puguin ser utilitzats per fer un seguiment del grau d'assoliment d'objectius. Aquests estudis impliquen investigacions sistemàtiques sobre l'oferta i demanda esportiva local per conèixer la realitat multicultural esportiva de la població, enfocant-les en l'anàlisi dels hàbits esportius de col·lectius diferents, els seus nivells de satisfacció respecte de l'oferta esportiva existent, l'anàlisi de l'oferta esportiva municipal i els recursos de què es disposen, i l'anàlisi de l'oferta esportiva privada i les associacions esportives i el seu paper en la inclusió d'esportistes immigrants. El format d'aquests estudis podria ser:

- Enquestes d'hàbits esportius i opinions que incloguin una mostra estructurada i identificable de població estrangera;
- Dades de participació obtingudes a partir de les instal·lacions esportives;
- Grups de discussió per debatre en profunditat temes claus, en què hi participin associacions d'immigrants, associacions esportives i altres actors clau.

Els **objectius** de les polítiques s'haurien d'establir definint clarament l'aproximació adoptada per l'Administració local i allò que es vol assolir amb la intervenció. Aquests objectius haurien de ser quantificables, sempre que fos possible, realistes en el seu abast, i amb terminis.

Com a resultat del procés de recerca i com a part de la fase d'establiment d'objectius, l'Administració local hauria d'identificar **grups prioritaris**. Això dependrà de les circumstàncies individuals de cada municipi però poden incloure els joves, les dones, i certes comunitats i/o barris.

L'establiment de grups prioritaris hauria de formar part del procés de **planificació** per determinar el tipus d'intervenció que s'ha de dur a terme. Aquesta planificació implica reconciliar les característiques de la demanda de la població estrangera amb les limitacions de l'oferta per disponibilitat de recursos (capacitat de les instal·lacions, ús existent i demanda competitiva per utilitzar les instal·lacions, costos del servei). Les activitats i programes esportius s'haurien de planificar d'acord amb l'assoliment dels objectius.

Algunes **accions** concretes identificades com a resultat de l'estudi inclouen:

- Fomentar vincles entre escoles, casals i clubs i associacions esportives per garantir la continuïtat de la pràctica esportiva dels joves estrangers. Això es podria aconseguir a través del treball transversal dels tècnics d'immigració i/o tècnics d'esport;

- Promoure la participació de pares estrangers en les activitats de les AMPA i utilitzar-les per integrar-los i facilitar el procés de desenvolupament de xarxes socials.
- Continuar promovent la participació normalitzada en casals de persones amb alguna problemàtica social mitjançant ajudes dels serveis socials;
- Habilitar espais públics adequats amb l'acord veïnal per assegurar una oferta lliure per a la pràctica esportiva per a tota la població;
- Promoure la incorporació de la població nouvinguda a les entitats esportives amb campanyes de sensibilització;
- Fomentar el treball conjunt entre la Generalitat i les federacions esportives per simplificar el procés de federar-se. Mentrestant, els ajuntaments haurien de donar suport als clubs i als esportistes immigrants a l'hora de gestionar el procés administratiu;
- Sensibilitzar la població respecte dels esports propis dels estrangers amb activitats de portes obertes i introduint aquests esports en les activitats esportives a les escoles.

La implementació d'aquestes polítiques s'hauria de fer mitjançant accions transversals i la gestió de xarxes socials, adoptant una aproximació conjunta per abordar el tema de la pràctica esportiva en un context multicultural que se centri en l'efectivitat (assoliment d'objectius) i l'eficiència (ús apropiat de recursos).

S'haurien de reforçar i aprofundir les relacions entre les diferents àrees de l'Administració local, els diferents nivells de l'Administració pública i els actors externs millorant l'intercanvi d'informació i coneixement. Les Diputacions haurien de considerar el seu paper com a potencial líder d'una xarxa transversal dinàmica i convertir-se en punt de referència per al desenvolupament i implementació de polítiques per als ajuntaments. També s'haurien de formalitzar les relacions amb actors externs i establir punts de contacte regulars per incorporar-los al procés de formulació de polítiques i promoure el diàleg. Per dur-ho a terme, es proposen les eines i accions següents:

- **L'ús d'eines informàtiques:** una intranet per compartir informació de forma ràpida i actualitzada sobre iniciatives i esdeveniments, documents i materials d'interès mutu, ús de blogs per dialogar entre tècnics de forma eficaç, bases de dades d'experiències per gestionar coneixement.
- **Sistema d'informació a Internet** amb informació sobre activitats esportives a la comunitat, cogestionada entre associacions d'immigrants i associacions esportives.
- **Contactes formals i regulars** entre departaments per establir objectius comuns i plans d'acció, identificar iniciatives susceptibles de ser organitzades conjuntament, i acordar indicadors i mètodes d'avaluació.
- **Reunions o 'fòrums' formals** per debatre temes relacionats amb l'esport i la cohesió social a la comunitat, amb la participació d'actors socials clau.

- **Sessions de formació** per a tècnics de diversos departaments sobre com gestionar la diversitat cultural en el context esportiu i com treballar de forma transversal horitzontal i vertical.
- Sistemes d'**identificació d'ajudes** de la Generalitat de Catalunya, el Govern central o la Unió Europea i la preparació de sol·licituds conjuntes, treballant també de forma transversal vertical.
- **Campanyes de sensibilització** per a les entitats esportives autòctones per promoure la inclusió d'immigrants en el sistema federat esportiu.

El procés hauria de concloure amb l'**avaluació**, mitjançant el seguiment i mesura a través d'indicadors socials de les activitats i programes. Aquesta avaluació hauria de formar part d'un procés de recerca i comportar una adequació dels objectius polítics i d'altres elements del procés de formulació de polítiques que es considerin necessaris.

En global, aquest estudi ha identificat el proper pas fonamental en el desenvolupament de polítiques esportives en el context multicultural a Girona: conèixer la nova realitat cultural de l'esport en la província mitjançant la recerca sistemàtica i el diàleg amb la població estrangera.

Aquest primer pas ha de ser continuat utilitzant l'esport per assolir els objectius generals de la Unió Europea d'inclusió social, integració i lluita contra el racisme i la xenofòbia. Basant-se en la recerca sistemàtica, els propers passos són el desenvolupament més detallat d'objectius polítics i sistemes transversals d'implementació que activament inclouen la població estrangera.

Bibliografia

ARNAUD, L. 2002, "Sport as a cultural system: sport policies and (new) ethnicities in Lyon and Birmingham", *International Journal of Urban and Regional Research*, vol. 26, no. 3, September 2002, pp. 571-81.

BIRSL, Ursula & Carlota Solé (coords.). 2004, *Migración e interculturalidad en Gran Bretaña, España y Alemania*, Anthropos, Barcelona.

BOURDIEU, Pierre. 2000, *Cuestiones de sociología*, Istmo, Madrid.

COLECTIVO IOE. 2002, *Immigració, escola i mercat de treball: una radiografia actualitzada*, Fundació "La Caixa", Barcelona.

COLECTIVO IOE. 1999, *Inmigrantes, trabajadores, ciudadanos: una visión de las migraciones desde España*, Universitat de València, Patronat Sud-Nord, València.

COLLINS, M.F. [et al.] 1999, *Research report: sport and social exclusion: a report to the Department for Culture, Media and Sport*, Loughborough University Institute of Sport and Leisure Policy, Loughborough. Recurs en línia: <http://www.sportdevelopment.org.uk/collins1999.pdf> [10/04/2007].

COLLINS, M.F. & Kay, T. 2003, *Sport and social exclusion*, Routledge, London.

COMITÉ ADONNINO DE LA CE, «Europa de los ciudadanos» en el Boletín de las Comunidades Europeas, sup.7/85.

COMISIÓN DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS. 1999, *Informe de la Comisión al Consejo Europeo con la perspectiva de la salvaguardia de las estructuras deportivas actuales y del mantenimiento de la función social del deporte en el marco comunitario - Informe de Helsinki sobre el deporte*, Recurs en línia: http://europa.eu/eur-lex/es/com/rpt/1999/com1999_0644es01.pdf [10/04/2007]

COMUNIDADES EUROPEAS. 1997, *Tratado de amsterdam por el que se modifican el tratado de la unión europea, los tratados constitutivos de las comunidades europeas y determinados actos conexos*. Luxemburgo: Oficina de Publicaciones Oficiales de las Comunidades Europeas. Recurs en línia: <http://www.europarl.europa.eu/topics/treaty/pdf/amst-es.pdf>. [10/04/2007]

CONSEJO EUROPEO DE NIZA, 7-10 DE DICIEMBRE DE 2000 CONCLUSIONES DE LA PRESIDENCIA. Recurs en línia: http://www.europarl.europa.eu/summits/nice1_es.htm [10/04/2007]

DIPUTACIÓ DE BARCELONA. 2002, *Pla Interdepartamental per a la Immigració i la Ciutadania*, Diputació de Barcelona, Barcelona.

DOMINGO, A. [et al.], 2002, *Migracions internacionals i població jove de nacionalitat estrangera a Catalunya*, Generalitat de Catalunya, Secretaria General de Joventut, Barcelona.

FECHA, R. & Puigvert, L. 2002, "Multiculturalismo y educación", a *Multiculturalismo y educación física*, Lleixà, T. [et al.], Paidotribo, Barcelona, p. 9-45.

GARCÍA Ferrando, Manuel. 2001, *Encuesta sobre los hábitos deportivos de los españoles, 2000*, Consejo Superior de Deportes, Madrid.

GENERALITAT DE CATALUNYA. Secretaria per a la Immigració. 2005, *Pla de Ciutadania i Immigració 2005-2008*, Generalitat de Catalunya, Barcelona. Recurs en línia: http://www.gencat.net/benestar/immi/pdf/pla_05_08.pdf [10/04/2007]

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA. 2005, *Padrón municipal: explotación estadística y nomenclator*. Recurs en línia:

<http://www.ine.es/inebase/cgi/um?M=%2Ft20%2Fe245&O=inebase&N=&L> [10/04/2007]

KENNETT, C. 2002, *An Analysis of Leisure Card Schemes in Great Britain* [doctoral thesis], Department of Physical Education, Sports Science and Recreation Management, Loughborough University, Loughborough.

KENNETT, C. [et al.]. 2006a, *Deporte e inmigración en España: el papel del deporte en la integración de los ciudadanos*, Centre d'Estudis Olímpics, Bellaterra.

KENNETT, C. [et al.]. 2006b, *Indicadores de integración de la población inmigrante a través del deporte*, Centre d'Estudis Olímpics, Bellaterra.

LARIOS, MJ & Mónica Nadal (dir.). 2006, *L'Estat de la immigració a Catalunya. Anuari 2005. Vol. I. Anàlisi jurídica i sociodemogràfica*, Barcelona, Fundació Jaume Bofill.

LISTER, R. 1990, *The Exclusive society: citizenship and the poor*, Chile Poverty Action Group, London

LLEIXÀ, T. [et al.] 2002, *Multiculturalismo y educación física*, Paidotribo, Barcelona.

LLEIXÀ, T. & Soler, S. 2004, *Actividad física y deporte en sociedades multiculturales*, Horsori, Barcelona.

LLOPIS Goig, Ramón & Albert Moncusí Ferré. 2004, "El fútbol como práctica de "re-etnificación". Reflexiones sobre las ligas de fútbol de inmigrantes de la ciudad de Valencia", a *4º Congreso sobre la inmigración en España: Ciudadanía y Participación, Girona del 10 al 13 de noviembre de 2004*. Recurs en línia: http://www.udg.es/congres_inmigracio/MESES/TAULA07/ponencies/M7P-Llopis.pdf [20/01/2007]

MARTÍNEZ Veiga, U. 1997, *La integración social de los inmigrantes extranjeros en España*, Trotta, Madrid.

MORÉN-ALEGRET, R. 2004, 'Immigrant and Immigration Policy-Making. The Case of Spain' a *Congreso: IMISCOE-European Network of Excellence Annual Conference*, (Coimbra, Portugal).

MOSELY, P.A. [et al.] (eds.) 1997, *Sporting immigrants: sport and ethnicity in Australia*, Walla Walla Press, Sydney.

OSO, L. 1998, *La migración hacia España de las mujeres jefas de hogar*, IMU, Madrid.

PARELLA Rubio, S. 2003, *Mujer, inmigrante y trabajadora: La triple discriminación*, Anthropos, Barcelona.

PIASTRO, J. 2004, "El multiculturalismo: un escenario posible para una identidad desplazada", a *Actes del IV Congrés sobre la immigració a Espanya: ciutadania i participació*. Recurs en línia: http://www.udg.es/congres_inmigracio/MESES/TAULA07/ponencies/M7P-Piastro.pdf [20/01/2007]

PMP and Institute of Sport and Leisure Policy, 2004, *Sport and multiculturalism: final report: studies on education and sport. European Commission. DG Education & Culture, [ISLP Loughborough University, Loughborough]*

PORTES, A. & Zhou, M. 1993, "The New second generation: segmented assimilation and its variants", *Annals AAPSS*, 530, pp. 74-82.

PROGRAMA YOUTH

http://ec.europa.eu/youth/program/index_en.html

PROGRAMA EYES 2004

<http://www.eyes-2004.info/264.0.html>

PUIG, N. [et al.]. 2006, "Els espais públics urbans i l'esport com a generadors de xarxes socials. El cas de la ciutat de Barcelona", *Apunts: educació física i esport*, no. 84, pp. 74-87

ROCHE, M. & ANNESLEY, C. 1998, *Comparative social inclusion policy in Europe: report 1 Contexts*, SEDEC Coordination Centre, Sheffield University, Sheffield

ROOM [et al.], eds. 1995, *Beyond the threshold: the measurement and analysis of social exclusion*, Policy Press, Bristol

SOLÉ, Carlota (dir.) (2006): *Inmigración comunitaria: ¿discriminación inversa?*. Barcelona: Anthropos.

SOLÉ, Carlota & Antonio Izquierdo (coords.) (2005): *Integraciones diferenciadas: migraciones en Cataluña, Galicia y Andalucía*. Barcelona: Anthropos

STODOLSKA, M. & Alexandris, K. 2004, "The Role of recreational sport in the adaptation of first generation immigrants in the United States", *Journal of Leisure Research*, vol. 36, no. 3, pp. 379-413.

TOWNSEND, P. et al. 1986, "Townsend's Index", en D. Gordon & R. Forrest. 1995, *People and Places 2: Social and Economic Distinctions in England*, SAUS, Bristol.

UNIÓN EUROPEA. 2004, Tratado por el que se establece una Constitución para Europa, Diario Oficial de la Unión Europea el 16 de diciembre de 2004 (DO C 310). Recurs en línia: http://europa.eu/constitution/download/print_es.pdf. [10/04/2007]

WATERS, M.C. 1994, "Ethnic and racial identities of second-generation black immigrants in New York City", *International Migration Review*, 28, pp. 795-820.

ZAPATA Barrero, Ricard (2004): *¿Existe una cultura de la acomodación en España?: inmigración y procesos de cambio en España a partir del 2000*. Barcelona: CIDOB.

Apèndix 1

Guió de l'entrevista

Quina és la realitat actual de la immigració?

Com a tècnic de immigració/esport, quines són les teves responsabilitats principals?

Quin és el paper de l'esport en les polítiques d'immigració?

Com s'inclou la immigració en les polítiques esportives? Existeix una política d'esport i immigració?

Dins de la comunitat immigrant, existeixen prioritats en termes polítics? (per exemple grups procedents de certes nacionalitats, gènere, edat)

Quin és el procés de formulació de polítiques d'immigració? Quin paper tenen els immigrants?

S'utilitza la paraula "nouvingsuts" en comptes "d'immigrants"? Per què?

En l'actual Pla de Ciutadania i Immigració de la Generalitat de Catalunya es fa referència a dos conceptes: cohesió social i acomodació. Que significat tenen aquests conceptes en el teu municipi en el context de les polítiques d'immigració, i les d'immigració i esport?

La integració és un objectiu de les polítiques?

En la implementació de les polítiques d'immigració es parla de transversalitat i la necessitat de treballar entre departaments. Fins a quin punt és la transversalitat una realitat?

En termes d'accions i programes concrets, com s'estan implementant les polítiques d'esport i immigració?

Quines són les barreres principals a la implementació de les polítiques d'immigració i esport?

Es pot veure el sistema esportiu federat com a barrera a la participació d'immigrants?

El racisme i la xenofòbia són realitats en la societat catalana? Quin és el paper de l'esport per combatre aquestes tendències?

Que sistemes existeixen per valorar l'impacte de les polítiques i iniciatives?

Com es veu el desenvolupament de polítiques i iniciatives en aquest camp? Quins són els propers passos a seguir?